

Viivi Karttunen & Tomi Mykkänen

Suomi toisena kielenä (S2) -kirjallisuusdiplomin päivittäminen
Oulun kaupunginkirjastossa

Maahanmuuttajalasten ja -nuorten lukemisen edistäminen Oulussa

**SUOMI TOISENA KIELENÄ (S2) -KIRJALLISUUSDIPLOMIN PÄIVITTÄMINEN
OULUN KAUPUNGINKIRJASTOSSA**

Maahanmuuttajalasten ja -nuorten lukemisen edistäminen Oulussa

Viivi Karttunen & Tomi Mykkänen
Opinnäytetyö
Kevät 2017
Kirjasto- ja tietopalveluala
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalveluala

Tekijät: Viivi Karttunen & Tomi Mykkänen

Opinnäytetyön nimi: Suomi toisena kielenä -kirjallisuusdiplomin päivittäminen Oulun kaupunginkirjastossa

Työn ohjaaja: Teija Harju

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2017

Sivumäärä: 36 + 17

Tämän opinnäytetyön aiheena on Suomi toisena kielenä (S2) -kirjallisuusdiplomi ja sen päivittäminen Oulun kaupunginkirjastossa, joka toimi myös työn toimeksiantajana. Työ liittyy läheisesti huhtikuussa 2016 Oulun ja Raahen kaupunginkirjastojen toimesta aloittamaan Kirjasto kotouttamisen tukena –hankkeeseen, jonka tavoitteena on tukea maahanmuuttajien sopeutumista yhteiskuntaan tekemällä heille tarjotuista kirjastopalveluista tunnetumpia ja näkyvämpiä. Työn ensisijaisena tavoitteena oli tuottaa Oulun vanhan S2-kirjallisuusdiplomin tilalle päivitetty ja ajantasainen S2-kirjallisuusdiplomi 1.-2., 3.-4., 5.-6. ja 7.-9. luokkalaisille. Kirjallisuusdiplomia varten luotiin suoritusohje sekä jokaiselle luokkatasolle oma kirjalista, josta oppilas voi valita häntä kiinnostavat kirjat.

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tärkein osuus käsittelee S2-kirjallisuusdiplomin uudistamista ja kokoamista. Diplomin uudistamisen tueksi toteutettiin ennen prosessin aloittamista pienimuotoinen teemahaastattelu muutamille yleisille kirjastoille. Haastattelulla haluttiin kartoittaa S2-kirjallisuusdiplomin yleistilannetta Suomessa. Tätä on täydennetty laadulliseen tutkimukseen pohjaavalla teoriaosuudella, jossa avataan Suomi toisena kielenä -oppimäärää, S2-oppilaiden lukemista sekä kirjastojen roolia maahanmuuttajien suomen kielen ja lukuharrastuksen tukemisessa.

Opinnäytteen tuloksina voidaan esitellä uudistetut S2-kirjallisuusdiplomit sekä päivitetty ohjeistus niiden suorittamiseen. Diplomit ovat aineistoltaan aiempaa helpompia ja ajantasaisempia, joten ne vastaavat vanhoja diplomeja paremmin S2-oppilaiden ja -opettajien tarpeisiin. Kirjastohenkilökunnalle diplomit ovat puolestaan keino suositella heikon lukutaidon omaavalle asiakkaalle sopivampaa aineistoa. Työstä käy myös ilmi maahanmuuttajille suunnattujen palvelujen tärkeys ja ajankohdaisuus, sekä S2-kirjallisuusdiplomien erilainen arvostus joissakin Suomen yleisistä kirjastoista.

Asiasanat: maahanmuuttajat, lukudiplomit, suomi toisena kielenä, lukeminen, kirjastopalvelut

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Library and Information Services

Authors: Viivi Karttunen & Tomi Mykkänen

Title of thesis: Updating the Finnish as a second language reading diploma in the Oulu City library

Supervisor: Teija Harju

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2017   Number of pages: 36 + 17

The subject of this thesis is the Finnish as a second language reading diploma and its updating process in the Oulu City library. This work is also commissioned by them. The thesis is closely related to the Kirjasto kotouttamisen tukena –initiative, commissioned by the Oulu and Raahe City libraries, which focuses on supporting immigrants who are trying to integrate to the society by making the library services offered to them more well-known and noticeable. The priority of this work was to create a better and more up-to-date Finnish as a second language reading diploma for the 1st to 2nd, 3rd to 4th, 5th to 6th and 7th to 9th graders. Instructions on how to fulfil the criteria to achieve the diploma and a list of diploma books for every grade group were created for the diploma.

This is a functional thesis that puts a great emphasis on updating and compiling the Finnish as a second language reading diploma. To support this updating process a small qualitative interview for a few Finnish public libraries was carried out beforehand to get a feeling on how the Finnish as a second language diploma is used in other libraries. To complement the functional side of the thesis, there is also a qualitative research part that introduces what Finnish as a second language is, what kind of learners and readers it has and what role the public libraries have when supporting the reading habits and learning process of the immigrants.

The results of this thesis are the completed Finnish as a second language reading diplomas and the updated instructions for them. The diplomas are easier and more up-to-date than before so that they fulfil better the requirements of the Finnish as a second language students and teachers. For the librarians, the diplomas are a good way to recommend items for customers that have weaker literacy skills. The work also shows how important library services for immigrants are and how Finnish as a second language diplomas are valued in some Finnish public libraries.

Keywords: Keywords: immigrants, reading diplomas, Finnish as a second language, reading, library services

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	SUOMI TOISENA KIELENÄ.....	8
2.1	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärä	9
2.2	S2-opetuksen tehtävät	9
2.3	Kielitaidon arviointi – kielitaitojen viitekehys ja kehittyvän kielitaidon asteikko	10
2.4	S2-oppilaan lukeminen ja tekstien tulkinta.....	11
3	KIRJASTOJEN ROOLI S2-OPETUKSESSA	13
3.1	Maahanmuuttajien ja S2-oppilaiden tukeminen kirjastopalveluilla	13
3.2	Maahanmuuttajat kirjaston asiakkaina -kartoitus	14
4	MAAHANMUUTTAJAPALVELUT OULUN KAUPUNGINKIRJASTOSSA.....	17
4.1	Kirjallisuudiplomin suorittaminen Oulussa	18
4.2	Muut palvelut.....	18
5	OULUN S2-KIRJALLISUUSDIPLOMI	20
5.1	S2-diplomin tarvekartoitus	20
5.2	S2-diplomi vertailun kohteena	21
6	S2-KIRJALLISUUSDIPLOMIN TOTEUTTAMINEN	25
6.1	Kirjalistojen päivittäminen	25
6.2	Ohjeistuksen luominen	27
6.3	Toinen tapaaminen ja valittujen kirjojen arviointi	27
6.4	Kirjalistojen viimeistely.....	28
6.5	Viimeinen tapaaminen ja yhteenveto.....	29
7	POHDINTA	31
	LÄHTEET	33
	LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on Oulun kaupunginkirjaston-maakuntakirjaston Suomi toisena kielenä (S2) -kirjallisuusdiplomin uudistaminen sekä kirjaston rooli maahanmuuttajalasten ja -nuorten suomen kielen oppimisessa ja lukuharrastuksen tukemisessa. Työn tavoitteena oli ensisijaisesti kartoittaa vanhan S2-diplomin heikkoudet ja siihen valittujen kirjojen sopivuus uuteen diplomiin, sekä luoda uusi S2-diplomi, joka vastaisi parempi S2-oppilaiden lukutaidon tasoa, ohjeistuksineen ja kirjallistoineen. Työn aihe on lähtöisin kiinnostuksestamme yleisten kirjastojen tarjoamiin palveluihin maahanmuuttajille sekä lasten ja nuorten lukuinnon lisäämiseen, joten halusimme sisällyttää työhön myös näkökulman Oulun kaupunginkirjaston-maakuntakirjaston maahanmuuttajalapsille ja -nuorille suunnatuista palveluista.

Katsoimme opinnäytetyömme aiheen tärkeäksi viime vuosina kasvaneen maahanmuuton ja osittain myös jännittyneen maailmantilanteen aiheuttaman pakolaisuuden johdosta. Keskitymme työssämme maahanmuuttajalapsiin ja -nuoriin, eli Suomeen perheidensä kanssa asumaan asettuneisiin ulkomaan kansalaisiin, joihin pakolaisia ei lasketa. On kuitenkin huomioitava, että myönteisen oleskeluluvan saaneista tulee maahanmuuttajia, joten kasvanut pakolaisuuskin on syytä ottaa huomioon kirjaston maahanmuuttajapalveluiden kehittämisessä. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä, eli tutummin S2, on tärkeä huomioida koulujen lisäksi myös yleisissä kirjastoissa, sillä maahanmuuttajat harvemmin puhuvat kotimaisia kieliämme, suomea, ruotsia tai saamea. S2-opetus mahdollistaakin heille paremman sopeutumisen yhteiskuntaan ja kirjaston roolina tässä prosessissa on tukea opetuksen tavoitteita ja tarjota S2-oppilaille sopivan tasoista luettavaa. S2-kirjallisuusdiplomit eroavat perusdiplomeista myös siinä, että niissä pyritään huomioimaan maahanmuuttajien erilainen tausta valtaväestöön verrattuna sekä tarjoamaan alueen kieliryhmille mahdollisuus tukea omaa kulttuurista taustaansa. Tätä voidaan toteuttaa esimerkiksi valitsemalla diplomi-kirjoiksi maahanmuuttoon, uuteen ympäristöön sopeutumiseen tai eri kulttuureihin keskittyvää kirjallisuutta, ja antamalla oppilaalle mahdollisuus lukea yksi kirjoista omalla äidinkielellään.

Hyödynsimme työssämme paljon Oulun kaupunginkirjaston Kirjasto kotouttamisen tukena -hankkeen tuotoisia, erityisesti projektityöntekijä Jarno Laakson toteuttamia kyselyjä S2-opettajille. Kyselyissä tiedusteltiin muun muassa opettajien toiveita parempaa S2-kirjallisuusdiplomia varten sekä siitä, millaisista taustoista oppilaita opetusryhmissä on. S2-diplomin luomisen apuna käy-

timme Oulun vanhaa S2-diplomia, Helmet-kirjastojen kehuttua S2-diplomia sekä Oulun pääkirjaston lasten- ja nuortenosaston Jenni Kemppisen samaan aikaan toteuttamaa erityisoppilaiden kirjallisuusdiplomilistan pohjaa. Kartoitimme myös sähköpostitse toteutetulla teemahaastattelulla S2-kirjallisuusdiplomien tilannetta muutaman yleisen kirjaston osalta.

Opinnäytetyö on pääasiassa toiminnallinen ja sen päähuomio on Suomi toisena kielenä (S2) -kirjallisuusdiplomien kehittämisessä. Toiminnallista osuutta tuetaan laadullisella teoriaosuudella, jossa laajennetaan S2-käsitettä ja maahanmuuttajalasten ja –nuorten lukemista sekä käsitellään kirjastojen roolia heidän tukemisessaan.

2 SUOMI TOISENA KIELENÄ

Suomessa asui vuoden 2016 lopussa 354 000 vieraskielistä henkilöä. Tällä tarkoitetaan henkilöä, jonka äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Luku vastaa 6,4 prosenttia koko väestöstä. Edellisvuonna vieraskielisiä henkilöitä oli 330 000, eli nousua on tapahtunut 7,4 prosenttia. (Tilastokeskus 2017a.) Lukumäärä on ollut nouseva jo pidemmän aikaa, sillä vuonna 2010 ulkomaan kansalaisia oli vain 244 000 henkilöä. Suomeen tulee ihmisiä etenkin lähialueilta, kuten Venäjältä, Virossa ja Ruotsista, mutta kasvavissa määrin myös arabiankielisistä maista sekä Aasiasta. Suurimmat syyt maahantuloon ovat perheeseen ja työhön liittyviä. (Tilastokeskus 2017b.)

Tässä työssä S2-oppijat rajataan maahanmuuttajalapsiin ja -nuoriin, ja termillä maahanmuuttaja tarkoitetaan henkilöä, joka on ulkomaan kansalainen, mutta aikoo asua Suomessa pidempään. Tämä käsittää myös lapset ja nuoret, jotka ovat syntyneet Suomessa ja joiden molemmat tai toinen vanhemmista on alun perin ulkomaan kansalainen, mutta muuttanut pysyvästi Suomeen. (Väestöliitto 2017.) Maahanmuuttaja-termi on kuitenkin haastava, sillä toisen sukupolven maahanmuuttaja ei ole varsinaisesti enää maahanmuuttaja. Monesti maahanmuuttajat käsitetään myös yhtenä ryhmänä, vaikka jokainen heistä on yksilö, jota määrittävät hänen omat piirteensä sekä kokemuksensa. (Hämäläinen 2010, 12-13.)

Suomeen tulleiden maahanmuuttajien määrä on kasvanut tilastojen mukaan nopeasti lyhyellä aikavälillä. Kasvavan maahanmuuton kautta myös maahanmuuttajataustaisten lasten määrä on lisääntynyt, lisäten monikielisyyttä kouluihin. Pääkaupunkiseudulla on havahduttu jo siihen, että on olemassa päiväkotia, joissa maahanmuuttajataustaiset lapset ovat enemmistönä (Halme & Vataja 2011, 5).

Opetushallituksen luomat uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet otettiin käyttöön 1.8.2016. Tämän opetuksen järjestämisen suunnitelman muutoksen mukana myös Suomi toisena kielenä –oppimäärä (S2) uudistui. Muutoksen syitä ovat olleet Vaaralan, Reiman, Jalkasen ja Nissilän (2016, 5) mukaan muun muassa tietoyhteiskunnan muutos, oppilaiden koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan liittyvien teksti- ja mediamaailmojen muutos, kieli- ja kielenoppimiskäsitysten muutokset sekä opetussuunnitelman perusteiden muut muutokset. Muutosten myötä myös S2-oppimäärän nimi muuttui Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimääräksi. (Vaarala ym. 2016, 5-9)

2.1 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärä

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) –oppimäärä on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden ensimmäisenä kielenä eli äidinkielenä on jokin muu kuin suomen-, ruotsin- tai saamen kieli. Oppimäärää voivat opiskella myös monikielistä taustaa omaavat henkilöt, kuten paluumuuton muualta tehnyt tai adoption kautta Suomeen tullut henkilö. Oppilas, jolla on vaikeuksia suomen kielen perustaidoissa, eikä kykene opiskelemaan tasavertaisesti Suomen kieli ja kirjallisuus –oppimäärää, voi siirtyä tarvittaessa opiskelemaan Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärää. (EDU.fi 2017a.)

S2-oppilas opiskelee Suomea toisena kielenä oman taitotasonsa mukaisesti. Hän voi suorittaa koko äidinkieli ja kirjallisuus –oppimääränsä S2-opetuksessa. Oppilaan on myös mahdollista opiskella osan viikkotuntimäärästään S2-ryhmässä sekä osan Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää opiskelevan ryhmän kanssa. Jos S2 oppilaan suomen kielen taito kasvaa riittävästi, hänet voidaan siirtää opiskelemaan suomen kielen ja kirjallisuuden –oppimäärää. Oppilas voi kuitenkin opiskella vain yhtä oppimäärää, vaikka hän kävisikin sekä S1 sekä S2 oppitunneilla. Suomen kieli ja kirjallisuus –oppimäärää opiskellessaan S2-oppilasta arvioidaan ja opetetaan tämän vuoksi S2-oppimäärän ja sen tavoitteiden mukaan. (Opetushallitus 2016, 5.)

2.2 S2-opetuksen tehtävät

Yksi tärkeimmistä tehtävistä Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärässä on kehittää oppilaiden suomen kieltä, moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä tutustuttaa heidät suomalaiseen kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetuksen kautta pyritään myös rakentamaan oppilaan omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiä, jolloin hänen sopeutumisensa suomalaiseen yhteiskuntaan olisi helpompaa. (Opetushallitus 2014, 105.) Näistä erityisesti monilukutaito on monikielisille oppilaille tärkeää, sillä se tarkoittaa taitoa tulkita, tuottaa ja arvioida tekstiä. Nämä taidot taas auttavat S2-oppijaa käsittämään kulttuurin viestintää ja sitä kautta rakentamaan omaa identiteettiään. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärän tehtävänä on myös antaa S2-oppilaille samat opit ja sitä kautta pääsy jatko-opintoihin kuin Kieli ja kirjallisuus –oppimäärän opiskelijalla. S2-oppimäärän on myös tarkoitus kasvattaa opiskelijan kielitaitoa ja tukea kielikasvatusta. Kielitaidon avulla oppilas pystyy tulkitsemaan erilaisia tekstejä sekä vuorovaikutustilanteiden tuottamaa kontekstia. Kielikasvatuksen kautta oppilas kykenee havainnoimaan sekä omaa että muiden kieltä sekä kulttuuria. Oppilas

oppii hyödyntämään monikielisyyttään, luottamaan omiin taitoihinsa oppia kieliä ja käyttämään arastelematta sitä kielitaitoa, joka häneltä löytyy (Vaarala ym. 2016, 43, 45, 52-54).

S2-oppimäärä sisältää myös erityisiä tehtäviä eri vuosiluokille. Vuosiluokat on jaettu niin, että luokat 1-2, 3-6 ja 7-9 ovat omina opetusryhminään opetussuunnitelmassa. Kun opetusryhmille luodaan opetussuunnitelmaa, opettajien täytyy keskittyä siihen ikäryhmään, jota he opettavat. Vuosiluokilla 1-2 opetuksessa korostetaan suomen kielen alkeita, oppimista ja vuorovaikutustaitoja. Lisäksi opetuksessa pyritään luomaan kiinnostus kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tekemiseen ja tulkitsemiseen. Vuosiluokilla 3-6 pyritään tukemaan suomen kielen taidon kehittymistä, sujuvuutta ja monipuolistumista. Tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen kautta pyritään harjaannuttamaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja, monipuolistaen samalla lukemisen tuomaa kokemusta. Vuosiluokilla 7-9 vahvistetaan ja monipuolistetaan suomen kielen taitoa sekä laajennetaan kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta. Kirjallisuudessa kannustetaan lukemaan monipuolista ja kehittävää aineistoa. Lisäksi ylemmillä vuosiluokilla kehitetään kielellisiä valmiuksia oppilaan jatkoa ajatellen. (Vaarala ym. 2016, 55-56.)

2.3 Kielitaidon arviointi – kielitaitojen viitekehys ja kehittyvän kielitaidon asteikko

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärää opiskelevien edistymistä ja kielitaidon kehittymistä arvioidaan heidän opintojensa aikana. S2-oppijoiden kielitaidon taso voi kuitenkin vaihdella hyvin paljon ryhmässä ja oppijan osaamista pitäisi arvioida hänen tasonsa mukaisesti. (Vaarala ym. 2016, 134.) Tästä syystä S2-opetukseen on otettu käyttöön eurooppalaiseen viitekehukseen ja S2-tutkimukseen pohjautuva Kehittyvän kielitaidon asteikko. Asteikon tarkoituksena on kuvata opiskelijan kielitaidon kehitystä ja hänen kehittymistään kielitaidon tasoja mittaamalla. Sen tarkoituksena on kuitenkin vain olla tukimateriaalina opettajalle. (Opetushallitus 2016, 14.)

Opinnäytetyömme toiminnallisessa osuudessa valitsemamme kirjat on valittu käyttäen apuna yleis-eurooppalaisen kielitason viitekehystä, joka on vanha versio Kehittyvän kielitaidon asteikosta. Se on silti edelleen Suomea toisena kielenä opettavalle tärkeä ja hyvä väline tietotason määrittelyssä, minkä takia avaamme sitä tähän arvioinnin välineenä (Opetushallitus 2009). Kielitaidon tasojen kuvausasteikko on laadittu Suomessa soveltaen Euroopan neuvoston kehittämää Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteistä eurooppalaista viitekehystä (Edu.fi 2017b).

Eurooppalainen viitekehys jakaa taitotasot kolmeen eri taitotasoluokkaan. A-, B-, ja C-luokkiin, jotka jakaantuvat A1-, A2-, B1-, B2-, C1- ja C2-kategorioihin. A-taso vastaa perustasoa, jossa kielenkäyttäjä on joko alkeis- tai selviytyjän tasolla. B-tasolla henkilö on itsenäinen kielenkäyttäjä, jonka kielitaito on kynnystasoa tai osaajan tasoa. C-tasolla kielenkäyttäjä on taitavalla tasolla, jossa henkilö on joko taitaja tai mestari. Nämä tasot laajentuvat alatasoiksi oppilaan kielitaidon perusteella, esimerkiksi taitotasoon A1.1, A1.2, B1.1 ja B1.2. (Huttunen, Jaakkola, & Euroopan neuvosto 2003, 47, 57-58.)

Nykyisin käytetään kehittyvän kielitaidon asteikkoa, josta on poistettu väliportaot (A1.1, A1.2, A1.3, A2,1 ja niin edelleen). Uusi asteikko huomioi toisen kielen kehittymistä ja taitotasoa nykyisten tutkimusten sekä vanhan asteikon käytön perusteelta. (Mustaparta ym. 2015, 13-14.)

2.4 S2-oppilaan lukeminen ja tekstien tulkinta

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärän erilaiset tehtävät kielitaidon osalta määrittävät eri vuosiluokkien lukemista ja tekstien tulkitsemista. Oppijalle tekstien ymmärtäminen on tärkeää, sillä ilman luetun tekstin ymmärtämistä ja oikeaoppista tulkitsemista hänen on vaikea tuottaa omaa tekstiä, jolloin syntyy helposti vääristynyt kielipohja. S2-oppilaan lukemisessa pyritään ensisijaisesti tukemaan sanavaraston laajentamista, käsitteiden oppimista ja ajatusten ilmaisemista suomeksi sekä siirtämään opittu käytäntöön eli vuorovaikutustaitoihin. (Opetushallitus 2016, 10.)

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen tehtävänä on tutustuttaa, innostaa ja kannustaa oppijaa lukemaan ja tulkitsemaan erilaisia suomalaisia tekstejä. Tekstit liittyvät oppijan omaan arkeen ja kokemuksiin, ja oppimateriaaleina käytetään etenkin kuvia, lastenkirjallisuutta, yksinkertaisia tietotekstejä sekä mediatekstejä. Tämä kannustaa oppilasta lukemaan ikäluokkaansa ja taitotasoonsa nähden sopivaa kirjallisuutta ja tekstiä. (Vaarala ym. 2016, 62-63.)

Vuosiluokilla 3-6 opetus pyrkii vahvistamaan ja monipuolistamaan oppilaan lukutaitoa ja ymmärrystä erilaisista tekstilajeista. Tarkoituksena on ohjata oppilas sujuvaan lukutaitoon, jolloin hän kykenee erittelemään, tulkitsemaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä. Oppilas käyttää oppimisessaan kaunokirjallisuutta, tieto- ja mediatekstejä sekä aineistoa, joka laajentaa oppilaan sana- ja käsittevarastoa sekä kykyä ymmärtää ja tulkita eri tekstejä. (Vaarala, ym. 2016, 62-62.)

Vuosiluokilla 7-9 pyritään vakinaistamaan oppilaan kielitaitoa ja kannustamaan oppilasta sovelta-
maan opittuja lukustrategioita tekstien tulkitsemisessa. Oppilasta ohjataan päättämään tekstin
merkityksiä erilaisten vihjeiden perusteella ja olemaan kriittinen tekstin tulkinnassa. Oppilaat sy-
ventävät näitä taitoja lukemalla pohtivia, kantaa ottavia ja ohjaavia tekstejä. (Vaarala, ym. 2016,
62-62.)

3 KIRJASTOJEN ROOLI S2-OPETUKSESSA

Yleisten kirjastojen tehtävänä on monien muiden tehtävien joukossa tarjota kaikille samat edellytykset tiedon hankintaan ja monipuoliseen lukutaitoon sekä tukea yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016 6§). Niinpä kirjastojen rooli maahanmuuttajien suomen kielen oppimisen tukemisessa ja sitä kautta sopeutumisessa yhteiskuntaan on ensisijaisen tärkeää. Kielen oppimisen ohella on myös syytä muistaa, että tarkoituksena ei ole maahanmuuttajan oman kielen tai kulttuurin unohtaminen, vaan tukea hänen omia vahvuuksiaan ja taustaansa, ja sitä kautta tukea kulttuurisen identiteetin luomista ja kulttuurisen monipuolisuuden kasvattamista paikallisessa yhteisössä. Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2010 laatima Yleisten kirjastojen laatusuositus ohjeistaakin kirjastoja panostamaan yhteisön monikulttuurisuuteen ja ottamaan kaikkien kieliryhmien tarpeet huomioon (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 31). Tähän tarkoitukseen S2-opetus ja kirjastojen tarjoamat palvelut maahanmuuttajalapsille ja -nuorille tuovat arvokkaan lisän. Kirjastoista löytyvä aineisto tukee koulujen opetusta sekä S2-oppijaa saavuttamaan hänelle asetetut tavoitteet. Lisäksi kirjastot tarjoavat rauhallisia ja yhteisöllisiä tiloja sekä itsenäiseen opiskeluun että kantaväestön tapaamiseen, ja sitä kautta kielitaidon kartuttamiseen.

3.1 Maahanmuuttajien ja S2-oppilaiden tukeminen kirjastopalveluilla

Kirjastopalvelujen kehittäminen vaatii asiakaskunnan tuntemista ja heidän tarpeidensa kuuntelemista. Maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden kehittäminen ei poikkea periaatteiltaan tästä. Kirjaston on tunnettava ensin alueensa maahanmuuttajat, eli toisin sanoen mistä kieliryhmistä ja kuinka paljon heitä on, sekä ketkä ja miten maahanmuuttajia palvelee kirjastopalveluiden ulkopuolella. Yhteistyö eri tahojen, erityisesti koulujen, kanssa takaa sen, että kirjastoilla on kontakti maahanmuuttajiin ja tietoa siitä millaista aineistoa ja palvelua nämä tarvitsevat. Oman osaamisen kehittämisen ohella monipuolinen yhteistyö eri toimijoiden kanssa auttaa molempia osapuolia järjestämään omat resurssinsa sekä sisällöllisesti että taloudellisesti parhaalla tavalla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 56.) Maahanmuuttajien kannalta kirjasto on merkittävä matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jossa yksilön on mahdollista asioida tasa-arvoisesti henkilön taustaan katso-matta. Kirjaston tehtävä tiedon jakamisessa ja neuvomisessa on osaltaan vaikuttanut siihen, että kirjastot voivat olla ensimmäisiä paikkoja, joissa maahanmuuttajien on mahdollisuus luoda sosiaalisia kontakteja. Osalla maahanmuuttajista saattaa olla kapea sosiaalinen verkosto, jolloin kirjasto

voi tarjota heille tilaisuuksia uusiin kontakteihin ja ehkäistä yksinäisyyttä. (Johnston 2015, 124-131.)

Kirjastojen laatusuosituksien tarjoamisesta ovat tuoneet maahanmuuttajille aineistoa luettavaksi ja lainattavaksi. Tätä aineistoa voidaan kutsua monikulttuuriseksi kirjallisuudeksi, jonka tarkoituksena on muun muassa huomioida kulttuuria ja sen eroavaisuuksia ja rakentaa sitä kautta lapselle kulttuurista identiteettiä sekä rohkaista heitä (Cai 2002, 134). Monikulttuuristen lastenkirjojen tarpeeseen ei vielä kuitenkaan ole herätty tarpeeksi ja monet aihetta käsittelevät kirjat tai kuvakirjat ovat jo vanhentuneita. Tämän vuoksi sekä lukijoiden että kirjojen parissa työskentelevien tulisi ymmärtää ja tiedostaa monikulttuurisen kirjallisuuden myönteiset vaikutukset ja mahdollisuudet. (Heikkilä-Halttunen 2016, 30-31.)

Maahanmuuttajalasten ja -nuorten kohdalla on tärkeää tiedostaa, että he tarvitsevat paljon tukea kielen ja kulttuurin opiskelussa. Pelkästään koulujen panos ei riitä, vaan apua kaivataan myös muilta toimijoilta, kuten kirjastoilta. Monen lapsen ja nuoren kohdalla kodin omat resurssit eivät riitä vieraan kulttuurin saati sitten kielen oppimisen avustamiseen, eikä kouluilla yksin ole mahdollisuuksia tarjota vapaa-ajan kattavia virikkeitä. Onkin tärkeää, että yleiset kirjastot tarjoavat heille turvallisen oppimisympäristön, jossa on tarjolla sopivaa aineistoa, kulttuuriin ja kieleen opastavia tapahdumia sekä muita heille suunnattuja palveluja. (Korhonen 2004, 60.)

3.2 Maahanmuuttajat kirjaston asiakkaina -kartoitus

Osana Kirjasto kotouttamisen tukena –hanketta projektityöntekijä Jarno Laakso oli luonut kyselyn Oulun ja Raahen kaupunginkirjaston työntekijöille maahanmuuttajista kirjaston asiakkaina (Laakso 2016). Kyselyssä kartoitettiin maahanmuuttajiin liittyviä kokoelmia, palveluita, tapahtumia sekä verkkopalveluita. Kyselyyn vastasi henkilöstöä useimmista Oulun ja Raahen kirjastoista. Osassa kirjastoista yhteistyö maahanmuuttajien parissa on tiiviimpää kuin toisissa, riippuen paljon heidän asiakaskunnastaan. Siellä, missä maahanmuuttaja-asiakkaita ei ollut, ei myöskään nähty tarpeellisenä kehittää tai tuottaa erillisiä palveluita maahanmuuttajille.

Toimipisteiden tarjonta ja kokoelmat maahanmuuttajille vaihtelevat hyvinkin paljon toisistaan. Osalle kirjastoista vieraskielisenä aineistona toimivat lähinnä ne kirjat, jotka ovat palautuneet pai-

kan päälle kirjastoon kellutuksen kautta. Kirjaston oma vieraskielinen kokoelma saattaa olla joissakin kirjastossa vähäistä, mutta tällöin aineistoa on mahdollista saada Monikielisestä kirjastosta lainattavaksi. Kirjastot korostivat haastetta saada asiakkaat tietoiseksi vieraskielisistä kokoelmista ja muistuttaa asiakkaita niiden olemassaolosta.

Maahanmuuttajat lainaavat kieltenopiskelua varten erityisesti oppikirjoja, kielikursseja, selkokirjoja ja helppolukuisia lastenkirjoja. Aikuiset lainaavat paljon oppi- ja sanakirjoja, mutta niitä joudutaan varaamaan usein, johtuen aineiston suosiosta ja vähäisestä saatavuudesta. Haasteena nähtiin erityisesti se, että suomen kieltä opiskelevilla on usein samat kurssikirjat. Opiskelun näkökulmasta aikuisten kaunokirjallisuus ei ole kovinkaan kysyttyä. Kielen opiskeluun liittyen tuli ehdotus ”Opiskele suomea” –hyllystä, johon kerättäisiin yhteen kieltä opiskelevien aineistoa. Tärkeiksi aineistoiksi maahanmuuttajille mainitaan selkokieliset kirjat. Ongelmana näissä kuitenkin nähdään ei-kiinnostavat aihepiirit sekä vanhentunut aineisto. Vaikka selkokielistä aineistoa on nykyisin enemmän kuin ennen saatavilla, sillä olisi kirjastojen mukaan määrään nähden enemmän kysyntää, varsinkin lapsilla ja nuorilla. Ehdotuksena nousi esille myös maahanmuuttajien lukemisen edistämiseksi äänikirjojen yhdistäminen kirjaan, elokuvaan tai äänitteeseen, kuten Oulun omassa Omppu-kokoelmassa.

Kirjastojen asiakaspalvelu maahanmuuttaja-asiakkaiden parissa voi olla henkilökunnalle toisinaan haastavaa. Vastaan voi tulla tilanteita, jossa ei löydy yhteistä kieltä. Tällöin on tärkeää painottaa, mitä esimerkiksi lainaaminen tai varaaminen tarkoittaa ja mikä on eräpäivä, jotta välttyttäisiin väärinkäsityksiltä. Myös asiakkaan rekisteröiminen voi olla haastavaa, jos asiakas ei ymmärrä mitä lomakkeessa lukee. Toisinaan maahanmuuttajilla on mukana kaveri tai ohjaaja tulkkina, mikä helpottaa asiakaspalvelutilannetta. Kirjastojen kannattaisi perehtyä alussa myös maahanmuuttaja-asiakkaan perehdyttämiseen ja kirjaston esittelyyn. Joskus on huomattu, että maahanmuuttaja-asiakkaan lainaama tehtäväkirja on täytetty, joka herättää kysymyksiä siitä, onko asiakas huonosti perehdytetty kirjastoon vai onko taustalla jokin muu syy. Erityisesti opettajien toimesta on toivottu ryhmäkäyntejä, joissa perehdytään kirjaston käytön perusasioihin kirjastoesittelyn yhteydessä.

Kirjastot kehuivat, että selkokieliset esitteet maahanmuuttajille ovat hyviä, mutta niissä jäädään melko yleiselle tasolle. Pitäisi olla tarkempaa tietoa esimerkiksi myöhästymismaksujen määrästä sekä tiedosta, että kirjoja pystyy palauttamaan mihin tahansa. Selkokielisten esitteiden pitäisi olla koko ajan saatavilla ja haasteena pidettiin sitä, miten esitteet saataisiin siististi esille. Kirjastot toivoivat käyttösääntöjä ja oppaita enemmän omilla eri kielillä ja pohtivat, voisiko kehittää valmista

opastepankkia, josta kaikki tieto löytyisi. Esimerkiksi esitteet Kohan käytöstä tai sen käyttöohjeista sekä listat kirjaston tarjonnasta olivat toivottuja. Kirjastot pohtivat myös automaattisten viestien so-
pivuutta maahanmuuttajille. Tavoittaako suomenkielinen viesti kaikki?

Yhteistyö maahanmuuttajien sekä koulujen, vastaanottokeskusten ja muiden kirjastoon yhteyttä ottavien kanssa vaihtelee kirjastokohtaisesti. Kirjastot toivoivat koulujen kohdalla, että yhteistyö kasvaisi kaikkien koulujen kanssa yhteisesti, yksittäisten opettajien panokseen turvautumisen sijasta. Oulun ja Raahen alueella on järjestetty monenlaisia tapahtumia yhteistyössä maahanmuuttajille: S2-vinkkauksia, kirjastoesittelyitä, kirjavieraita, SPR:n vapaaehtoistoimintaa, monikulttuurisia tapahtumia, näyttelyitä, kielikahvila ja työpajoja. Kirjastot toivoivat enemmän käyttöön etenkin S2-vinkkausta sekä monikulttuurisia tapahtumia. Yhteistyö tapahtumissa toivottiin olevan molemminpuolista kantaväestön sekä maahanmuuttajien parissa, jolloin kummatkin oppisivat toistensa kulttuurista. Kirjastoesittelyt selkosuomeksi nähtiin haastavana ja tähän toivottiin yleistä ohjeistusta tai koulutusta.

Kirjaston henkilökunta pyrkii opastamaan maahanmuuttajia myös kirjaston verkkopalveluiden käytössä, joko yksittäin tai ryhmässä. Heille opastetaan tarpeet huomioiden etenkin maahanmuuttajille suunnattuja verkkopalveluita, kuten YLE:n oppimissivuston suomen kielen osiota ja muita verkon oppimateriaaleja, verkkolehtipalveluita sekä kaukolainojen saamista Helmet-verkkokirjaston kautta.

4 MAAHANMUUTTAJAPALVELUT OULUN KAUPUNGINKIRJASTOSSA

Työn toimeksiantajana toimi Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto, joka on yksi isoimmista yleisistä kirjastoistamme, palvellen Oulun alueen yli 200 000 asukasta. Vieraskielisten osuus alueella on 2,9 prosenttia eli noin 5800 henkilöä (Tilastokeskus 2017c). Oulun kaupunginkirjasto käsittelee pääkirjaston lisäksi kaikkiaan 22 lähikirjastoa ja kaksi kirjastoautoa. Kolmas kirjastoauto on lin kunnankirjaston kanssa yhteinen. Toimintatehokkuuden takaamiseksi Oulun kirjastot on jaettu neljään alueeseen: pohjoiseen, keskiseen, itäiseen ja eteläiseen. Alueiden toimintaa ohjaavina eli aluekirjastoina toimivat pääkirjasto (keskinen), Haukipudas (pohjoinen), Kiiminki (itäinen) ja Oulunsalo (eteläinen). (Oulun kaupunki 2017c.)

Oulun kaupunginkirjasto on osa OUTI-kirjastokimppaa yhdessä Hailuodon, lin, Kempeleen, Kuusamon, Limingan, Lumijoen, Muhoksen, Pudasjärven, Pyhäjoen, Raahen, Siikajoen, Taivalkosken, Tyrnävän ja Utajärven kirjastojen kanssa. Asiakas voi samalla kirjastokortilla lainata ja varata aineistoa mistä tahansa kimpan kirjastosta. Lainatun aineiston voi myös palauttaa haluamaansa OUTI-kirjastoon, josta se sitten lähetetään takaisin kotikirjastoon. Oulun kaupunginkirjaston alueella aineistoa kuitenkin kellutetaan, joten pääasiassa Oulun aineisto jää sen kirjaston kokoelmiin, jonne se on palautettu. (Outi-kirjastot 2017.)

Oulun kaupunginkirjastolla on toki jo aiemminkin ollut maahanmuuttajille suunnattuja palveluja, kuten S2-kirjallisuusdiplomi, mutta vuonna 2016 yhdessä Raahen kaupunginkirjaston kanssa alkanut Kirjasto kotouttamisen tukena -hanke on tuonut uuden innon palvelujen kehittämiseen (Kirjastot.fi 2017). Syksyllä 2016 päivitettiin esimerkiksi vieraskieliset selkoesitteet, jotka löytyvät kirjaston verkkosivuilta 17 kielellä, ja lainaus- ja palautusautomaattien käytöstä löytyy nyt selkokiekiset ohjevideot suomen lisäksi myös ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi ja arabiaksi. Yhdessä monikulttuurikeskus Villa Victorin ja pakolaisten vastaanottokeskusten kanssa on kiinnitetty myös huomiota maahanmuuttajille, turvapaikanhakijoille ja opiskelijoille suunnattuun aineistoon hyödyntämällä Monikielisen kirjaston kokoelmia. (Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto 2017.)

4.1 Kirjallisuudiplomin suorittaminen Oulussa

Kirjastolle kirjallisuudiplomi on keino innostaa lapsia ja nuoria lukemaan. Sen tarkoituksena on herättää lukuinnostusta, perehdyttää lukijat kirjallisuuden eri tyylilajeihin. Lapsille ja nuorille diplomi mahdollistaa lukemisen harrastuneisuuden osoittamisen. Se on mahdollisuus lukea niitä kirjoja, mitä ei välttämättä lähtisi itse lukemaan. Oulun kouluissa on mahdollista suorittaa kirjallisuudiplomi jokaisella vuosiluokalla. Esi-, ala- ja yläkoululaisille sekä lukiolaisille on Oulun kaupungin kirjaston toimesta tehty omat diplomit. Lisäksi tarjonnasta löytyy S2-kirjallisuudiplomi suomea toisena kielenä puhuville tai muuten heikomman kielitason omaaville oppilaille. Diplomin suorittamista valvoo opettaja, joka myös antaa oppilaalle tämän tarvitseman materiaalin ja ohjeistaa tarvittaessa. Oulun kaupunginkirjaston sivuilta löytyy linkki Kirjastoreitti-palveluun, jossa diplomit ovat materiaaleineen esillä. Sieltä löytyy lisäksi opettajalle ohjeistus diplomin suorittamiseen sekä muu tarvittava materiaali. Oppilaan tehtäväksi jää vain valita itselleen mielekästä luettavaa. (Oulun kaupunki 2017a.)

Esikoulussa on käytössä Lukuhöperö-passi, joka on tuotettu pienemmät oppijat huomioiden. Passi suoritetaan yhdessä aikuisen kanssa, joka lukee lapselle yhteensä kahdeksan (8) kirjaa. Alakoulun lukudiplomit on jaettu vuosiluokkiin 1.-2., 3.-4. ja 5.-6. Oppilaan tulee lukea vuoden aikana itsenäisesti yhteensä kuusi (6) kirjaa oman vuosiluokan lukudiplomilta. Oppilas voi suorittaa alakoulun aikana myös Mestarilukija-diplomin, johon vaaditaan, että hän on lukenut jokaisena kuutena vuotena vaaditut kuusi kirjaa eli kaikkiaan 36 kirjaa. Yläkoulussa oppilaan tulee lukea joka lukuvuoden aikana kuusi (6) kirjaa. Luettuaan kolmen vuoden aikana yhteensä 18 diplomikirjaa, oppilas saa Yläkoulun kirjallisuudiplomin. Lukion diplomin suorittaminen vaatii yhteensä 16 kirjan lukemisen, joista vähintään kymmenen pitää olla eri kategorioista. Oppilas voi myös kuunnella enintään kaksi teosta äänikirjana tai katsoa elokuvana. S2-diplomia käsittelemme tarkemmin luvussa 5. (Oulun kaupunki 2017a.)

4.2 Muut palvelut

Oulun kaupunginkirjasto on viime aikoina panostanut resursseja verkkosivujen päivittämiseen ja maahanmuuttajille löytyy omat sivut heti etusivun linkeistä. Sivulla kerrotaan lyhyesti ja selkeästi, miten kirjastossa toimitaan, ja millä kielillä esitteitä ja käyttöohjeita on saatavilla. Tarjolla on myös aiemmin mainittuja videoita lainaamisesta ja palauttamisesta, linkejä Monikieliseen kirjastoon,

jonka tehtävänä on tarjota kirjastopalveluita Suomessa asuvalle vieraskieliselle väestölle, ja Kirjas-tot.fi:n kirjastopalvelujen esittelyyn maahanmuuttajille sekä tietoa kirjaston tarjoamista tapahtu-mista. Itse sivut voi valita joko suomeksi tai englanniksi.

Fyysisinä palveluina voidaan mainita kirjaston palvelujen esittely, joka on mahdollista saada paikan päällä selkosuomeksi, englanniksi tai tulkin avulla haluamallaan kielellä. Pääkirjastolla järjestetään torstaisin Suomen Punaisen Ristin Kielikahvila ja lasten- ja nuortenosaston satutilassa pyörii kes-kiviikkoisin puolestaan International Parent & Baby Club. Kirjallisuutta löytyy hyllyistä yli 60 eri kie-lellä, joista arabian, kurdin ja somalien kieltä tuetaan Monikielisestä kirjastosta tilatulla siirtokokoel-malla. (Valjus 2017, 20.) Sanoma- ja aikakauslehtien osalta aineistoa on tarjolla fyysisesti 17 ja sähköisesti 60 eri kielellä 100 maasta. (Oulun kaupunki 2017c)

5 OULUN S2-KIRJALLISUUSDIPLOMI

Oulun kaupunginkirjastolla on ollut käytössä S2-kirjallisuusdiplomi, mutta se on ollut jo pitkään päivittämättä. Tarve diplomin päivittämiselle lähti etenkin siitä, että aineisto on liian vaikeaa S2-oppilaille ja monella on liian suuri kynnys aloittaa diplomin suorittaminen. Heidän kielitaitonsa ei välttämättä riitä oman vuosiluokan kirjallisten kirjoihin. Lisäksi vanha S2-kirjallisuusdiplomi on kymmenen vuotta vanha, joten uutta materiaalia on julkaistu paljon listojen tekemisen jälkeen.

Vanhassa S2-kirjallisuusdiplomissa aiheet olivat kirjakoreittain ja aineisto oli jaoteltu luokille 1.-6. sekä 7.-9. Luokilla 1.-6. oppilaat valitsivat viisi kirjaa jokaisesta korista. Korien aiheina olivat kuvakirjat, sadut, lasten- ja nuortenkirjat ja runot. Luokilla 7.-9. oppilaat valitsivat luettavaksi kolme teosta jokaisesta korista. Korien aiheina olivat fantasia- ja tieteiskirjallisuus, jännitys ja romantiikka, nuortenkirjallisuus, novellit ja kertomukset, runot ja näytelmät, kotimaisia klassikoita, ulkomaisia klassikoita sekä kirja ja elokuva.

5.1 S2-diplomin tarvekartoitus

Jarno Laakso oli tehnyt joulukuussa 2016 kyselyn Suomi toisena kielenä (S2) -opettajille Oulun ja Raahen alueen peruskouluissa (Laakso 2016). Kyselyssä kartoitettiin, miten maahanmuuttajien kirjastopalveluita olisi mahdollisuus kehittää ja sitä kautta helpottaa Suomi toisena kielenä (S2) -oppilaiden kotoutumista peruskouluissa. Kysely oli tuotettu osana Kirjasto kotouttamisen tukena – hanketta ja osa kyselystä liittyi S2-kirjallisuusdiplomin päivittämiseen. Oleellisia kysymyksiä kirjallisuusdiplomin päivittämisen kannalta oli muutama. Lainaavatko S2-opettajat aineistoa opetuksen tueksi Oulun ja Raahen kaupunginkirjastoista? Minkä tyyppistä aineistoa he lainaavat? Minkälaista suomenkielistä aineistoa opettajat toivovat kirja-aineistoon luettavaksi? Miten he näkevät nykyisen S2-kirjallisuusdiplomin?

Kyselystä nousi esiin se, että noin puolet 25:stä S2-opettajasta ei lainannut opetuksen tueksi aineistoa Oulun tai Raahen kaupunginkirjastosta. Ne, jotka lainasivat, ottivat opetuksen tueksi selkokielistä aineistoa, lasten- ja nuorten kirjallisuutta sekä opetusta tukevaa aineistoa. Monet eivät myöskään käyttäneet S2-kirjakoreja, joita he pitivät suurimmalle osalle S2-oppilaista aivan liian

vaikeina. Yksi opettaja kertoi, ettei moni oppilas innostu edes kokeilemaan kirjallisuudiplomin suorittamista ainakaan S2-opetuksen yhteydessä. Oppilaista muutamat lukivat S2-kirjallisuudiplomia tai sovelsivat sitä niin, että ottivat käyttöönsä vain joitakin kirjoja sieltä. Osa opettajista käytti jotakin muuta kirjallisuudiplomia hyödyksi opetuksessaan niiltä osin, kuin kykeni.

Opettajat toivoivat kirjallisuudiplomiin vaikeiden kirjojen sijasta paljon lyhempiä ja helpompia kirjoja, jotka sisältäisivät mahdollisesti myös kuvitusta. He toivoivat oppilaan omaan elämänpäiiriin, arkeen ja luontoon liittyvä aineistoa. Kyselyssä nousi esille jalkapallokirjat, sillä moni maahanmuuttajapoika pelaa heidän mukaansa jalkapalloa. Luettavan aineiston olisi hyvä olla sanastoa kartuttavaa, varsinkin pienten, vähän kieltä osaavien lasten kanssa. Opettajat toivoivat myös selkokieliä, lapsille suunnattuja kirjoja, jotka sisältävät yksinkertaista sanastoa. Omanikäisten kirjallisuudiplomi ja heidän ikätasolleen suunnatut kirjat ovat osalle liian vaikeita, joten diplomissa täytyisi olla helpompaa luettavaa. Kirjojen aiheiden pitäisi kuitenkin olla ikätasoa kiinnostavia. Opettajat toivoivat myös, että listoihin saisi helppoja äänikirjoja, kirja- ja cd-yhdistelmiä sekä toiminallista materiaalia. Itse listoihin he toivoivat kuvallista viestintää siitä, mitä kirjallisuuden lajia teokset ovat.

5.2 S2-diplomi vertailun kohteena

Sähköpostitse toteuttamassamme teemahaastattelussa kartoitimme muiden kirjastojen S2-diplomin tämänhetkistä tilannetta sekä maahanmuuttajiin liittyviä palveluita. Lähetimme teemahaastattelun viiteen eri kirjastoon: Joensuun pääkirjastoon, Lappeenrannan maakuntakirjastoon, Tikkurilan kirjastoon (Vantaan kaupunginkirjasto; Helmet), Turun kaupunginkirjastoon sekä Jyväskylän kaupunginkirjastoon. Kysyimme kirjastoilta S2-lukudiplomin tai selkokiellisen kirjallisuudiplomin tilannetta ja sitä, miten diplomin pystyy suorittamaan. Halusimme myös tietää, onko heillä edes olemassa kyseistä diplomia ja olisiko kirjastoilla tarvetta kyseiselle diplomille. Lisäksi kartoitimme hie-man heidän yhteistyötään maahanmuuttajalasten ja nuorten parissa. Kyselyyn vastasivat kaikki muut kirjastot, paitsi Jyväskylä, jossa ei ole käytössä varsinaista suomi toisena kielenä diplomia. He kuitenkin ohjeistivat meidät tutustumaan Niilo Mäki Instituutin kokoamaan ja kaupunginkirjaston kanssa yhdessä toteuttamaan Lukusiivet-diplomiin, joka on 2.-6. luokkalaisille toteutettu helppolu-kuisten ja nopeasti luettavien kirjojen lista.

Joensuussa ei ollut vielä käytössä S2-diplomia, mutta heidän tarkoituksenaan on huomioida syksyllä alkavassa maakunnallisessa kirjallisuudiplomin kehittämishankkeessa myös S2-oppijat sekä

selkokielisistä kirjoista hyötyvät henkilöt. Lappeenrannan maakuntakirjastolla on olemassa selkokielinen diplomi 1-6 luokille. Tikkurilan kirjastosta puolestaan löytyy S2-diplomi 1.-2. luokkalaisille sekä 3.-6. luokkalaisille ja he kehottivat meitä tutustumaan niiden sisältöön kirjaston sivujen kautta. Heidän 1.-2. luokkalaisille tarkoitettu lukudiplomi vaatii kuuden (6) kirjan lukemista, jonka voi lukea myös omalla äidinkielellä. 3.-6. luokkalaisille tarkoitettu lukudiplomi vaatii kahdeksan (8) kirjan lukemista ja kaksi (2) kirjaa voi lukea myös sarjakuvana. Molemmissa diplomeissa kirjan voi kuunnella myös äänikirjana ja samasta kirjasarjasta voi valita luettavaksi vain yhden (1) kirjan. Turun kaupunginkirjastolla ei ole käytössä S2-lukudiplomia, mutta he antavat opettajille linkkejä muiden kirjastojen kirjallisuussidonnaisista. Turku suosittelee käyttämään alempien luokkien listoja S2-opetuksen apuna. He eivät nähneet S2-lukudiplomia tarpeellisena, sillä opettajien on mahdollista kysyä kirjavinkkareilta sekä muulta henkilökunnalta suosituksia tarpeisiinsa.

Kirjastot olivat valinneet olemassa oleviin diplomeihinsa siihen soveltuvaa materiaalia, esimerkiksi selkokirjoja, kuvakirjoja ja äänikirjoja. Lappeenrannan selkokielisessä diplomissa kirjavalinnat tehtiin yhteistyössä erityisopettajien kanssa. Helmet-kirjastojen S2-kirjallisuus huomioi kirjavalinnoissa eri kulttuuri- ja kieliryhmiä sekä oppilaan kielitaidon tasoa. Aineistossa he pyrkivät uuteen ja houkuttelevaan aineistoon, joka sisältää luettavaa eri genreistä sekä pojille että tytöille.

Jokaisessa haastattelemassamme kirjastossa asioi maahanmuuttajalapsia tai -nuoria ja heillä oli myös omakielistä aineistoa heille luettavaksi. Joensuussa omakielisen aineiston toivottiin olevan uudempaa ja sitä voisi olla käytössä enemmänkin. Lappeenrannassa harvinaisempia kieliä, kuten arabiaa on vain vähän saatavilla. Venäjänkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta heillä on saatavilla eniten. Turun kaupunginkirjasto mainitsee Joensuun tavoin, että joillakin alueilla vieraillee enemmän maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria. Heillä on lastenosastolla käytössä suomen- ja ruotsinkielisen aineiston lisäksi aineistoa 37 kielellä, aikuisten osastolla voi olla enemmänkin. Tikkurilan kirjasto mainitsi haastattelussa, että heillä on aineistoa käytettävissä 20 eri kielellä ja he ohjasivat asiakkaita lainaamaan lisää aineistoa HelMet –sivustolta. Osa haastateltavista kirjastoista mainitsi hyvänä kirjojen lähteenä Monikielisen kirjaston, josta aineistoa on mahdollisuus kaukolainata.

Kaikki muut kirjastot tekevät yhteistyötä koulujen kanssa, joissa on Suomi toisena kielenä –oppilaita, paitsi Lappeenranta. He eivät ole katsoneet tarpeelliseksi tarjota erillisiä palveluita, mutta toivoivat, että kirjastonkäytön opetusta suunniteltaisiin tarkemmin maahanmuuttajataustaisia oppilaita ajatellen. Joensuussa S2-oppilaiden huomioiminen on jo arkipäiväistä, eivätkä he nähneet sitä

enää haasteellisena. He tekevät yhteistyötä opettajien kanssa, saadakseen selville lukemisen haasteita sekä järjestävät yhteisiä koulutuksia esimerkiksi selkokielestä ja monikulttuurisuudesta. Tulevaisuudessa Joensuun tarkoituksena on koota S2-opettajat yhteistyöverkostoksi, jotta koulun ja kirjaston yhteistyö helpottuisi. Tikkurilan kirjastossa puolestaan käy säännöllisesti S2-oppilaita sisältäviä ryhmiä ja he ottavat tämän huomioon toiminnassaan. Vantaalla onkin jo pitkä perinne yhteistyöstä S2-oppilaiden parissa. Turussakin yhteistyö ala- ja yläkoulujen kanssa on toiminut jo 11 vuoden ajan. Opetussuunnitelmaan sisällytetty Elämyspolku tarjoaa kulttuuripalveluja koko peruskoulun ajan ja S2-ryhmille annetaan räätälöityä palvelua opettajan toiveiden mukaan. Turussa koetaan, että yhteistyöhön on syytä panostaa sen aikaa vievän ja haasteellisen luonteen johdosta, joten heiltä löytyy oma koordinaattori maahanmuuttaja- ja monikulttuurisille palveluille.

Kaikki kirjastot olivat yhtä mieltä siitä, että lukemiseen innostamisessa toimivat samat keinot maahanmuuttajalasten ja -nuorten kohdalla kuin kantasuomalaistenkin. Perinteisempien keinojen, kuten kirjavinkkauksen tai satutuntien lisäksi, Lappeenrannassa on hyödynnetty työpajatyöskentelyä, jonka hyvät puolet on huomattu myös Turussa. Turussa on käytössä myös Valmo- (perusopetukseen valmistava opetus) ja S2-luokille ”Kirjasto tutuksi” -tapahtuma.

Vain Tikkurilan kirjastolla (Vantaa) on käytössään varsinainen S2-kirjallisuusdiplomi, joka on Helmet-kirjastokimpan yhteinen. Muut kirjastot ovat päätyneet käyttämään joko omaa selkokielistä tai toisen kirjaston kirjallisuusdiplomia. Joensuun pääkirjaston tarkoituksena on kuitenkin syksyllä uudistaa kirjallisuusdiplominsa ja huomioida S2-oppilaat sekä muut erityisryhmät entistä tarkemmin. Yllättävää oli se, että Turun kaupunginkirjastossa ei nähty erillistä S2-kirjallisuusdiplomia tarpeellisena ja he luottivat kirjojen suosittelemisessa kirjavinkkareiden ja henkilökunnan ammattilaisuuteen. Turku kuitenkin painotti, että he panostavat yhteistyöhön S2-ryhmien kanssa, suositellen opettajille muiden kirjastojen S2-diplomeja sekä omien kirjallisuusdiplomien alempien luokkien kirjastoja ja materiaalia.

Diplomikirjojen valinnassa käytettiin samoja kriteereitä, kuin tavallisessakin kirjallisuusdiplomissa. Erona tavalliseen diplomiiin nähtiin siinä, että kirjojen valinnat tehtiin yhteistyössä erityisopettajien kanssa ja diplomissa huomioitiin eri kulttuurit, kieliryhmät ja kielitaidon tasot. Yhteistyö kirjojen valinnassa on tärkeää, sillä kirjaston henkilökunnalla voi olla kirjoista pelkästään kirjastoammatillinen näkemys eivätkä he välttämättä tunne S2-oppilaiden tarpeita tai kielitaidon tasoja.

Kaikki kirjastot mainitsivat, että heillä vierailee maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria. Joillakin alueilla pääkirjasto on suosituin vierailupaikka, mutta esimerkiksi Lappeenrannan maakuntakirjastossa yksi sivukirjastoista oli selvästi suositumpi kuin muut, pääkirjasto mukaan lukien. Turussa puolestaan on nähtävissä maahanmuuttajien keskittymistä tietyille alueille. Tämä kaikki vaikuttaa vääjäämättä kirjaston kielitarjontaan. Lappeenranta esimerkiksi mainitsi, että heillä on harvinaisempia kieliä, kuten arabiaa, vain vähän saatavilla. Eniten heidän kokoelmissaan on venäjänkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta, joka johtuu Lappeenrannan läheisyydestä Venäjän rajaan ja sen vaikutuksesta siihen, että osa asiakaskunnasta koostuu venäjänkielisistä asukkaista. Kirjastojen vastauksissa kuitenkin näkyi, että he tuntevat oman asiakaskuntansa. Tämä on tärkeää oikeanlaisen kokoelman luomisessa sekä maahanmuuttajapalveluiden kehittämisessä. Vastauksissa esille nousutta kaukolainausta voisikin mielestämme hyödyntää ja markkinoida nykyistä enemmän vieraskielisten asiakkaiden kohdalla. Sitä kautta asiakkaalle on mahdollista tilata aineistoa, mitä ei ole omissa kokoelmissa saatavilla, ilman että tehdään tilaus kyseisen kielen aineistosta Monikieliseen kirjastoon.

Kaiken kaikkiaan kirjastoissa tiedostetaan hyvin S2-oppijat ja heidän tarpeensa. Tarpeelliseksi ei kuitenkaan nähdä erillisten palveluiden tai materiaalien luomista. Turun lailla useimmissa kirjastoissa sovellettiin normaaleja kirjallisuudiplomeja ja huolehdittiin henkilöstön ammattitaidosta sekä toimivasta yhteistyöstä koulujen kanssa. Maahanmuuttajat halutaan nähdä tasapuolisina asiakaina kantaväestön kanssa. Maahanmuuttajalapsiin ja -nuoriin kohdistetaankin samanlaisia palveluja ja keinoja, esimerkiksi lukuinnon lisäämisessä, kuin muihinkin.

6 S2-KIRJALLISUUSDIPLOMIN TOTEUTTAMINEN

S2-diplomin päivittäminen alkoi huhtikuun alussa, tarkoituksenamme saada valmiit kirjallisuusdiplomit ja niihin kuuluvat ohjeistukset valmiiksi toukokuun loppuun mennessä. Päivittäminen alkoi meidän osaltamme virallisesti 11.5, jolloin pidimme tapaamisen yhdessä Jarno Laakson, Elina Kauppilan, Helka Mäkelän, ja Reija Loukusa-Ahosen kanssa. Tapaamisessamme kartoitimme yhdessä diplomien tarvetta ja vaatimuksia kirjallisuusdiplomin ohjeistuksiin. Mietimme, mitä S2-kirjallisuusdiplomi voisi pitää sisällään, millaista aineistoa siinä voisi olla ja millaista kirja-aineistoa olisi niille lukijoille, jotka omaavat hyvän lukutaidon. Pohdimme yhdessä, voisiko lukijoille olla saatavilla omankielistä aineistoa ja pystyisivätkö he suorittamaan kirjojen lukemista esimerkiksi äänikirjojen ja e-kirjojen kautta. Kriteerinä löytyville teoksille oli siinä, että niiden lainaaminen täytyy olla mahdollista Oulun kaupunginkirjastosta. Kokouksessa sovimme seuraavan tapaamisajan, jolloin kävisimme yhdessä läpi muodostunutta S2-kirjallisuusdiplomia sekä siihen vaadittavaa ohjeistusta.

Yhteisessä tapaamisessamme päätimme, että käytämme aineiston kokoamisessa pohjana Oulun kaupunginkirjaston vanhaa S2-kirjallisuusdiplomia sekä erityisoppilaille suunniteltua kirjallisuusdiplomin pohjaa. Sovimme myös siitä, että muokkaamme S2-kirjalistoja tavallisen kirjallisuusdiplomin pohjalta. S2-diplomiin tulisi kirjalistat samoille ikäluokille kuin tavallisessa diplomissa ja kirjalistojen aihealueet ja tehtävävihkot olisivat yhtenäisiä tavallisen kirjallisuusdiplomin kanssa. S2-diplomiin tulisi kuitenkin omat suoritusohjeet ja kirjalistojen havainnoimiseksi lisäksi kirjoihin värikoodit sen perusteella, minkä tasoisen lukijan kannattaisi lukea kirja. Helpot olisivat vihreitä, keskivaikeat keltaisia ja haastavammat punaisia kirjoja. Kirjojen taitotasoina toimisivat kielitaidon tasot, joita oli mahdollisuus soveltaa kirjallisuusdiplomiin.

6.1 Kirjalistojen päivittäminen

Aloitimme kirjalistojen päivittämisen käymällä läpi vanhaa S2-kirjallisuusdiplomia. Kirjat olivat valmiiksi koottuna Oulun kaupunginkirjastolla. Karsimme vanhasta S2-diplomista pois ne kirjat, jotka olivat mielestämme aivan liian vaikeita S2-oppilaille. Katsoimme tämän jälkeen kriittisesti vanhempia kirjoja, sillä halusimme listoihin uudempaa ja oppilaille ajankohtaisempaa aineistoa. Vanhasta S2-kirjallisuusdiplomista jäivät jäljelle helppolukuisimmat ja maahanmuuttajille kohdistetut aineistot sekä ne kirjat, jotka ovat vielä tänäkin päivänä lasten suosioissa.

Tämän jälkeen muodostimme raakaversion kirjailistoista, joihin lisäsimme jäljelle jääneet diplomi-kirjat. Pohjana mallille toimi Oulun kaupunginkirjaston kirjallisuusdiplomi. Sijoitimme kirjat niihin ikä-luokkiin, mihin ne mielestämme kuuluivat kielen ja helppolukuisuuden perusteella. Kun ikäluokka-jaottelut olivat valmiina, lokeroimme kirjat eri aihepiireittäin, kuten kuvakirjoihin, runokirjoihin ja sa-tukirjoihin. Jaottelimme tämän jälkeen kirjat värikoodeihin sen perusteella, onko kirja mielestämme helppoa, keskivaikeaa vai haastavaa luettavaa. Pyrimme tässä kuitenkin muistamaan sen, minkä ikäiselle kirja oikein on tarkoitettu.

Tämän jälkeen vertailimme alustavasti muodostunutta kirjallisuusdiplomilistaa teemahaastattelun avulla kerättyihin tietoihin muiden kirjastojen kirjallisuusdiplomeista. Vertailukohteita ei ollut paljon ja monissa kirjastoissa nostettiin esiin Vantaan S2-lukudiplomi, jossa vertailukohteena toimi diplomi A (esikoulu ja S2-luokat 1.-2.) sekä diplomi B (S2-luokat 3.-6.). Diplomi A piti sisällään runokirjat, kuvakirjat, helppolukuiset kirjat, tietokirjat ja kirjat ennen ekaluokkaa. Diplomi B sisälsi runokirjat, romaanit ja sadut, selkokirjat, helppolukuiset, kuvakirjat, sarjakuvat ja tietokirjat. Kirjailistojen ryhmät olivat melko samoja, mitä suunnittelimme myös Oulun kaupunginkirjaston kirjallisuusdiplomiin. Erona Oulun ja Vantaa kirjallisuuslistoissa olivat hieman toisistaan poikkeavat ohjeistukset sekä Oulun maininta mahdollisuudesta lukea kirja omalla kielellään.

Kirjallisuusdiplomien päivittämisen seuraavassa vaiheessa kartoitimme Jarno Laakson joulu-kuussa 2016 tuottaman kyselyn vastauksien perusteella asiasanoja, joilla kykenimme etsimään aineistoa OUTI-verkkokirjastosta. Tiesimme tässä vaiheessa, millaista aineistoa haluamme lis-toihimme lisätä ja pystyimme rajaamaan hakuamme niin, että aineisto olisi kirjallisuusdiplomeihin soveltuvaa. Asiasanoituksessa käytimme apuna myös aikaisempien vaiheiden kautta tulleiden ai-neistojen kuvailutietoja sekä Yleistä suomalaista asiasanastoa (YSA). Rajasimme aineistohaun lapsiin ja nuoriin. Asiasanojen avulla tuotettujen hakujen kautta löysimme erilaisia kirjoja, jotka mie-lestämme sopivat diplomin tarkoitusta varten. Tarkempaa tietoa näistä etsimme aluksi Internetistä. Tässä vaiheessa tutustuimme esimerkiksi Värikäs päivä -blogiin, jossa on paljon kirjaesittelyjä su-vaitsevaisuuteen, eri kulttuureihin ja erilaisuuteen liittyen. Toinen käyttämämme blogi Sininen kes-kitie sisälsi paljon arvosteluja kirjoista, joita halusimme kirjallisuusdiplomilistaan lisätä. Kyseiset si-vustot toimivat hyvänä vertailukohteena, sillä niiden kautta pystyimme tutustumaan aineistoon pa-remmin.

Saatuamme luotua mielestämme sopivat rungot S2-kirjallisuusdiplomeille, meidän täytyi lainata kaikki listan kirjat seuraavaa tapaamistamme varten. Tapaamisessa tarkoituksenamme oli käsitellä yhdessä S2-opettajien sekä muiden kirjaston yhteys henkilöiden kanssa tähän mennessä valittuja kirjoja sekä S2-diplomeihin muodostunutta ohjeistusta. Tämä tuotti meille vaikeuksia, sillä Outi-kirjastossa varaaminen on rajoitettu 50 nimekkeeseen ja lainausmäärien täytyi pysyä 100:ssä kappaleessa. Onnistuimme löytämään suuren osan kirjoista Oulun pääkirjastolta ja puuttuvat aineistot varasimme lähikirjastoista. Kaikkea aineistoa emme kuitenkaan pystyneet lainaamaan seuraavaa sovittua tapaamistamme varten ja päätimme ottaa teoksista kuvat, jotta tietäimme millaista sisältöä kirjat pitäisivät sisällään.

6.2 Ohjeistuksen luominen

Saatuamme aikaan mielestämme hyvän pohjan kirjallisuusdiplomeihin, päätimme käsitellä vaadittavaa ohjeistusta. Ensimmäisessä diplomipalaverissa olimme käsitelleet kirjallisuusdiplomien ohjeistuksen tärkeyttä ja meille oli annettu lyhyet ohjeet siitä, mitä sen tulisi pitää sisällään. Ohjeessa pitäisi korostaa opettajan roolia kirjallisuusdiplomien suorittamisessa. Lisäksi siinä pitäisi mainita, että kirjoja voi lukea kirjalistojen ulkopuolelta, omalla äidinkielellä, e-kirjana tai muulla keksimällä, mutta opettajan kanssa sovitulla tavalla. Kirjoja täytyisi lukea viisi (5) kirjaa vuoden aikana ja lukemisen voi suorittaa suomenkielellä, omalla äidinkielellään, äänikirjana, ääneen luettuna tai muulla opettajan hyväksymällä tavalla.

Aloimme luoda S2-diplomin suoritusohjetta annetulla ohjeistuksella. Diplomin saa, kun lukee viisi (5) kirjaa lukuvuoden aikana. Mietimme kuitenkin, että kirjat valittaisiin kolmesta (3) eri kirjallisuuden ryhmästä. Korostimme suoritusohjeessa valinnan vapautta ja eri mahdollisuuksia lukea kirja. Mietimme myös, että oppilas, joka ei kykene suorittamaan tasoistaan diplomia, voi soveltaa ja lukea kirjoja alemman vuosiluokan kirjallisuudesta. Ohjeistukseen lisäsimme myös kaksi sivustoa, International Children's Digital Library sekä World Stories, joista on mahdollista lukea kirjoja omalla äidinkielellään. Sivustojen valikoima on kielten osalta varsin kattava.

6.3 Toinen tapaaminen ja valittujen kirjojen arviointi

Tapaaminen kirjallisuuden osalta tässä vaiheessa oli hyvin oleellista. Aluksi käsitelimme ohjeistusta, joka oli muotoutunut kirjallisuusdiplomien päivittämisen ohessa. Ohjeet muuttuivat tapaamisessa

hieman ja lopulliseksi ohjeistukseksi päätimme sen, että S2-kirjallisuusdiplomiin vaaditaan luettavaksi tai kuunneltavaksi viisi (5) kirjaa lukuvuoden aikana. Ideamme vähintään kolmen (3) eri ryhmän lukemisesta ei toteutunut, sillä opettajien mielestä diplomin suorittaminen olisi tuolloin liian helppoa. Päätimme yhdessä, että luettavat kirjat valitaan kirjalistan eri kirjaryhmistä. Oppilaiden olisi mahdollista kuunnella 1-2 kirjaa äänikirjana tai opettajan ääneen lukemana. Oppilaan on mahdollista suorittaa yhden (1) kirjan lukeminen myös omalla äidinkielellään. Aikaisemmassa tapaamisessamme olimme myös miettineet, että S2-kirjallisuusdiplomeihin tulisivat samat tehtävävihkot ja diplomivihkot, kuin tavallisessa kirjallisuusdiplomissa. Tämä muuttui tapaamisessamme ja päätimme laittaa ohjeistuksiin tiedon, että S2-kirjallisuusdiplomissa on omat suoritusohjeet, diplomivihkot, tehtävävihkot ja kirjalista. Ainoastaan jaettavat diplomit ovat samoja, kuin perusdiplomissa. Tätä opinnäytetyötä varten meidän tehtävänä oli edelleen pelkästään kirjallisuusdiplomin kasaaminen ja ohjeistuksen tuottaminen.

Kirjalistojen värikooditus muuttui myös ja lopullisiksi väreiksi muodostuivat vihreät-, siniset- ja oranssit kirjat. Yksi syy värien muuttumiseen oli se, että ne toivat mieleen liikennevalot. Eli lähtemisen, hidastamisen ja pysähtymisen. Tämä ei ollut se mielikuva, mitä halusimme lapsille ja nuorille luoda. Lisäksi punainen väri toi monelle mieleen vaaran tai pysähtymisen merkin, joka ei houkuttelisi oppilaita lukemaan haastavampia kirjoja. Päätimme tästä syystä vaihtaa punaisen oranssin väriksi ja keltaisen siniseksi väriksi, jotta negatiivista mielikuvaa ei varmasti syntyisi.

Tapaamisessa arvioimme lisäksi jo tähän mennessä valittuja kirjoja. Esittelimme paikalle tuomiimme kirjoja ja pyysimme opettajilta kommentteja kirjojen sisällöstä ja itse kirjallisuusdiplomista. S2-opettajat olivat suurimmaksi osaksi tyytyväisiä, mutta toivoivat vielä pieniä korjauksia listoihin. He myös antoivat lisää ohjeistusta siihen, minkälainen lukutaso S2-oppilaalla voi olla ja millä tavoin kirjan vaativuustasoa kannattaa arvioida. Tapaamisessa saimme lisäksi käyttöömme Oulun kaupunginkirjaston lasten- ja nuortenosaston kirjastokortin, jolla pystyi lainaamaan enemmän kirjoja kuin tavallisella kirjastokortilla.

6.4 Kirjalistojen viimeistely

Tapaamisen kautta osasimme katsoa kriittisemmin jo lainattuja teoksia ja kykenimme luokittelemaan kirjoja oikeisiin värikoodeihin. Olimme aikaisemmin käyneet värikooditusta jo läpi, mutta nyt muokkasimme kirjat uusien väriohjeistuksen mukaisesti vihreiksi, sinisiksi tai oransseiksi. Samalla

kävimme kaikki kirjat läpi sen osalta, mihin väriin aineisto kuuluisi. Pyrimme laittamaan vihreisiin kirjoihin helppoja, mieluiten kuvia sisältäviä kirjoja. Tekstin piti olla selkeästi kirjoitettua ja lyhyttä. Sinisiin kirjoihin lisäsimme haastavan ja helpon välillä olevia kirjoja. Niissä oli hieman pidempää tekstiä ja aiheet kirjoissa olivat hieman vaikeampia. Haastavammat, oranssit kirjat saivat nimensä mukaisesti tuoda oppilaalle ikätason mukaisesti lukemiseen liittyvää haastetta. Teksti oli pidempää ja sisälsi mahdollisesti yksityiskohtia, joita oppilaan olisi mahdollista tulkita. Vanhempien oppilaiden oransseissa kirjoissa oli käytössä slangia ja esimerkiksi sarjakuvissa asiayhteyksiä, joita pitäisi tulkita.

Ennen viimeistä tapaamistamme olimme saaneet kasattua muutamaa kirjaa lukuun ottamatta kaikki aineistot Oulun pääkirjastolle. Olimme miettineet etukäteen, että halusimme seuraavan tapaamisen sujuvan mahdollisimman sujuvasti kirjojen läpikäymisen osalta. Värijaottelun mukaisesti leikkelimme värillisiä lappuja, joita liitimme kirjan kansiin sen mukaisesti, mistä vaikeusryhmästä kirja meidän mielestä oli. Tällä tavoin opettajat tietäisivät heti, mihin luokkaan kirja kuuluisi, ilman että heidän täytyisi selata koko kirjallisuusdiplomilistaa läpi.

6.5 Viimeinen tapaaminen ja yhteenveto

Viimeinen kokoontuminen kirjallisuusdiplomien päivittämisen osalta oli toukokuun lopussa. Tapaamisessa oli paikalla S2-opettajia, kirjastopuolen henkilöstöä sekä kulttuuriryhmien palveluiden koordinaattori. Tapaamisessamme S2-opettajat kävivät kirjojen sisältöä läpi ja siirsivät värilappuja sen mukaisesti, mihin vaativuusryhmään kirja heidän mielestään kuului paremmin. Muutama kirja siirtyi eri väriluokkaan, mutta mitään kirjaa ei poistettu listoilta tai siirretty eri ikäluokkaan. Opettajat olivat sitä mieltä, että kirjoja kannattaa olla listalla mieluummin liikaa kuin liian vähän. He ehdottivat, että vuoden päästä tehtäisiin jatkoselvitys kirjoista. Mitkä kirjat olivat hyviä, mitä kannattaa poistaa ja mitä listoissa kannattaisi muuttaa.

Kirjallisuusdiplomilistaa selatessaan opettajat kiinnittivät huomiota alkuperäiseen ideaan siitä, että kirjat olisivat listattuna diplomiin ranskalaisittain värillisinä palloina. Monet heistä mainitsivat, että tulostavat listoja mustavalkoisena. Lisäksi heidän mielestään värilliset pallot olivat melko pieniä, ettei niiden väriä pystyisi välttämättä tunnistamaan mustavalkotulosteesta. Tästä syystä päätimme kuvioda lopulliseen listaan kirjat värikoodien mukaisesti. Vihreät kirjat olisivat edelleen ympyrän

muotoisena, mutta isompana. Siniset kirjat saivat neliön muodon ja haastavat kirjat ruudun muodon.

Viimeisen tapaamisen aikana keskustelimme yhteisesti S2-kirjallisuusdiplomista sekä siihen liittyvästä aineistosta. Keskustelimme maailmalla vallitsevasta trendistä äänikirjojen ja podcastien osalta, jotka ovat vasta rantautumassa Suomeen. Kirjojen kuunteleminen on kasvava trendi, jota esimerkiksi me tarjosimme vaihtoehtona kirjallisuusdiplomissa perinteisen kirjojen lukemisen rinnalle. Myös podcastit eli verkossa julkaistavat äänitiedostot voisivat olla yhtenä vaihtoehtona lukea kirjallisuusdiplomien kirjoja. Tässä yhteydessä mainittiin myös Pikku Kakkosen ladattavat sadut, joita pystyy kuuntelemaan netin kautta.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön työstämiseen käytetty aika meni aluksi pääosin aineistoa tutkiessa ja ymmärtäessä Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärän kokonaisuutta. Aihe oli meille täysin vieras, joten hyvä teoriaosuus oli tärkeää jo oman oppimisemme kannalta. Se antoi meille myös näkemystä siitä, millaisia kirjoja kirjalistoihin kannattaa valikoida. Teoriaosuutta kartoittaessa ja aineistoon tutustuessa mietimme, että maahanmuuttaja on terminä hieman hankala käsittää. Kirjastojen kannattaisikin käyttää mieluummin monikielinen–termiä. Monesti maahanmuuttaja-aineistoon liittyvissä keskusteluissa käytimmekin termiä monikielinen kirjallisuus tai monikielinen aineisto.

S2-kirjallisuusdiplomiosuus alkoi osaltamme vanhan diplomin kirjoihin tutustumisella ja karsimisella. Aluksi karsimme kirjoja melko varovaisesti. Emme olleet varmoja, mikä kirja olisi sopivan helppo ja mikä puolestaan olisi jo liian vaikea luettavaksi. Työn edetessä osasimme kuitenkin kiinnittää paremmin huomiota sopiviin kriteereihin. Kirjojen läpikäyminen ja aineiston tutkiminen oli hyvin aikaa vievää. Työtämme olisi nopeuttanut se, että olisimme heti tajunneet pyytää kirjastolta osastokohtaista kirjastokorttia kirjojen lainaamista varten. Kirjojen selaaminen hyödyttää meitä varmasti tulevaisuudessakin ja kirjat jäivät hyvin mieleemme. Työtä olisi voinut jatkaa vaikka loputtomiin, mutta jossakin vaiheessa kirjojen lisäämisen ja poistamisen täytyi loppua. Viimeisessä tapausmisessamme oletimme, että karsisimme osan aineistosta pois. Saimme kuitenkin palautetta, että on vain hyvä, jos jätämme listalle paljon kirjoja. Kirjalistojen on hyvä sisältää paljon materiaalia, jotta sekä opettajille että oppilaille helpompaa löytää kirjalistojen kautta luettavaa, eikä heidän tarvitse alkaa etsimään heille sopivia S2-kirjoja muualta.

Opinnäytetyön tuloksena kehitetyt S2-kirjallisuusdiplomilistat muuttuvat vielä ulkoasultaan, jotta ne ovat kirjaston linjan mukaiset. Sisällöllisesti kirjallisuusdiplomit eivät enää muutu. Kirjaston henkilökunnan käsittelyn jälkeen diplomien on tarkoitus tulla käyttöön syksyllä 2017 ja uskomme, että S2-kirjallisuusdiplomeistamme on merkittävää hyötyä kirjastolle. Mielestämme työ oli hyvin ajan-kohtainen ja tarpeellinen, jonka tekemisestä molemmat nautimme. Monikulttuurisuus tuo varmasti uusia haasteita kirjastolle ja Kirjasto kotouttamisen tukena –hankkeen kaltaiset ideat auttavat palvelemaan kaikkia asiakkaita tasapuolisesti. Oulun kaupunginkirjasto on jo tuottanut maahanmuuttajille selkokielisen esitteen, jota on mahdollisuus käyttää apuna kirjastossa. Lisäksi verkkosivuja ja ohjeita on paranneltu. Kaikki tämä auttaa kirjaston henkilöstöä ja maahanmuuttajia kohtaamaan paremmin päivittäisessä toiminnassa.

Kehitysidea, joka nousi esille keskusteluissamme S2-opettajien kanssa oli, että S2-kirjallisuusdiplomia kannattaisi tarkastaa uudestaan esimerkiksi vuoden kuluttua. Tämä antaisi opettajille aikaa selvittää mikä toimii kirjalistassa ja mikä ei. Siihen mennessä olisi myös toivottavasti julkaistu lisää selkokielistä sekä maahanmuuttajien elämään liittyvää aineistoa. Kun kirjallisuusdiplomilistoja päivitetään seuraavan kerran, päivittäjän kannattaa tehdä tutkimustyötä myös S2-koulujen käyttämästä aineistosta. Tämän opinnäytetyön puitteissa ei ollut mahdollista tutustua opettajien omiin kirjalistoihin ja muuhun kerättyyn aineistoon. Opettajien keskuudessa esille nousi myös kansallinen S2-kirjallisuusdiplomi, ja kuten Vantaan luoman diplomin hyödyntäminen monissa kirjastoissa osoittaa, on hyvälle S2-kirjallisuusdiplomeille tarvetta. Kansallinen S2-kirjallisuusdiplomi olisikin kaikille kirjastoille yhteinen diplomi, jota päivitetäisiin aktiivisesti yhteisvoimin. Tällä tavoin listoihin päivittyisi uutta tietoa tarpeeksi usein ja oppilaat saisivat tuoretta aineistoa luettavakseen.

Tuottamiamme S2-kirjallisuusdiplomeja on mahdollisuus hyödyntää sekä Oulussa, että muualla Suomessa. Kaikki materiaalit ovat tulossa Oulun Kirjastoreitti-sivustolle, josta kuka vain voi tulostaa ja selata niitä. S2-kirjallisuusdiplomien tarkoituksena ei olekaan pelkästään olla apuvälineenä opetuksessa. Se on hyvä väline myös kirjaston henkilökunnalle sopivien kirjojen suosittelemisessa sekä maahanmuuttajalapsille ja –nuorille, että myös niille henkilöille, joilla on muita vaikeuksia lukemisen kanssa.

LÄHTEET

Alisaari, J. 2016. Lukustrategiat luetunymmärtämisen tukena. Opetushallitus. Viitattu 19.5.2017, http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/suomi-koulut/prime112.aspx.

Cai, Mingshui (2002) *Multicultural Literature for Children and Young Adults. Reflections on Critical Issues*. Greenwood Press, Westport.

Edu.fi 2017a. OPS2016 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Opetusjärjestelyistä. Viitattu 20.5.2017, http://www.edu.fi/perusopetus/aidinkieli/suomi_toisena_kielena/opetusjarjestelyista.

Edu.fi 2017b. OPS2016 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Kehittyvän kielitaidon asteikko, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus. PDF. Viitattu 19.5.2017, http://www.edu.fi/perusopetus/aidinkieli/suomi_toisena_kielena/kielitaidon_kehittymisen_kuvaus.

Finto 2017. YSA – Yleinen suomalainen asiasanasto. Viitattu 17.5.2017, <https://finto.fi/ysa/fi/>.

Halme, K. & Vataja, A. 2011. *Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus*. Helsinki: Tammi.

Heikkilä-Halttunen, P. 2016. *Lue lapselle! : opas lasten kirjallisuuskasvatukseen*. Jyväskylä: Atena.

Helminen, M.-L. 2017. Maahanmuutto kasvattaa nuorten määrää. *Tieto & Trendit* 1/2017. Viitattu 19.5.2017, http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/210/#_ga=2.98244127.1495013762.1494604615-165581993.1494593707.

Huttunen, I., Jaakkola, H. & Euroopan neuvosto. 2003. *Eurooppalainen viitekehys: kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys*. Helsinki: WSOY.

Hämäläinen, R. 2010. Maahanmuuttajien kirjastopalvelut? Teoksessa Sunniva Drake (Toim.) *Maahanmuuttaja kulttuurityössä*. Helsinki: Espoon kaupunginkirjasto ; BTJ, 12-13.

Johnston, J. 2015. Kirjavaa: Moninaisia keskusteluja ja kohtaamisia kirjastossa. Teoksessa Laura Hokkanen (toim.) Sosiaalinen kirjasto: lukemattomien mahdollisuuksien maailma. Helsinki: Avain, 120-153.

Kirjastot.fi 2017. Kirjasto kotouttamisen tukena -hanke. Yleisten kirjastojen hankintarekisteri. Viitattu 25.5.2017, <http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kirjasto-kotouttamisen-tukena>.

Korhonen, M. 2004. Koulu ja kirjasto monikulttuurisuutta edistämässä. Teoksessa Kaarina Kolu (toim.) Monikulttuurisuus ja lasten kirjallisuuskasvatus. Virikkeitä: 2/2004. Helsinki : IBBY Finland, 60.

Laakso, J. 2016. Sisäinen lähde.

Laki yleisistä kirjastoista 29.12.2016/1492.

Mustaparta, A.-K., Nissilä, L. & Harmanen, M. 2015. Osa 1: Kielikasvatus - yhteinen tehtävä. Teoksessa A.-K. Mustaparta (toim.) Kieli koulun ytimessä: näkökulmia kielikasvatukseen. Opetushallitus, 7-109. Viitattu 19.5.2017, http://www.oph.fi/julkaisut/2015/kieli_koulun_ytimessa_nakokulmia_kielikasvatukseen.

Opetushallitus 2009. Maahanmuuttajien koulutus. Perusopetukseen valmistava koulutus. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko -liite. Viitattu 19.5.2017, http://www.oph.fi/download/111628_KIELITAIIDON_TASOJEN_KUVAUSASTEIKKO.pdf.

Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Viitattu 20.5.2017, http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.

Opetushallitus 2016. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Viitattu 19.5.2017, http://www.oph.fi/download/179053_suomi_toisena_kielena_ja_kirjallisuus.pdf.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Yleisten kirjastojen laatusuositus. Viitattu 20.5.2017, <https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/OKM20.pdf>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Lukuinto. Lukudiplomi. Viitattu 19.5.2017, <http://lukuinto.fi/ideapankki/kirjallisuus-ja-lukeminen/lukudiplomi.html>.

Oulun kaupunki 2017a. Kirjastoreitti. Kirjallisuusdiplomi. Viitattu 19.5.2017, <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/kirjallisuusdiplomi>.

Oulun kaupunki 2017b. Maahanmuuttajien opetus. Viitattu 19.5.2017, <https://www.ouka.fi/oulu/koulutus-ja-opiskelu/maahanmuuttajien-opetus>.

Oulun kaupunki 2017c. Kirjasto. Viitattu 22.5.2017, <https://www.ouka.fi/oulu/kirjasto>.

Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto 2017. Toimintakertomus 2016. Viitattu 25.5.2017, https://www.ouka.fi/documents/78400/596635/kirjaston_toimintakertomus+2016_netti.pdf/09d6692d-9f58-4480-ac10-383f0cfc9254.

Outi-kirjastot. 2017. Outi-kirjastot. Viitattu 22.5.2017, <http://www.outikirjastot.fi/etusivu>.

Rajaniemi, R. 2011. Pyhäjoen yläkoulun lukudiplomi – Lukemisen iloa nuorille. Seinäjoen ammatikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 19.5.2017, https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/31935/Rajaniemi_Riikka.pdf?sequence=1.

Tilastokeskus 2017a. Tuotteet ja palvelut. Vieraskieliset. Viitattu 19.5.2017, <http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>.

Tilastokeskus 2017b. Tuotteet ja palvelut. Vieraskielinen on yhä monessa kunnassa harvinaisuus. Viitattu 19.5.2017, http://www.stat.fi/tup/vl2010/art_2011-06-21_001.html.

Tilastokeskus 2017c. Tuotteet ja palvelut. Kuntien avainluvut. Viitattu 20.5.2017, <http://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2017&active1=SSS>.

Vaarala, H., Reiman, N., Jalkanen, J. & Nissilä, L. 2016. Tilanne päällä: näkökulmia S2-opetukseen. Oppaat ja käsikirjat 2016:1. Helsinki: Opetushallitus.

Valjus, K. 2017. Kirjastosta toinen koti. Oulu-posti 2/2017. Viitattu 27.5.2017, https://issuu.com/otavamedia_asiakasviestinta/docs/oulu-posti_2_2017.

Virtanen, Hannu. 2012. Selkokielen käsikirja. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opik.

Väestöliitto 2017. Tilastoja. Maahanmuuttajat. Viitattu 20.5.2017, http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/.

Teemahaastattelu S2-diplomista
opinnäytetyötä varten

Oulun ammattikorkeakoulu

Viivi Karttunen
Tomi Mykkänen

1. Missä kirjastossa olet töissä?
2. Jos teiltä löytyy S2-lukudiplomi (tai joku muu vastaava, esim. selkokielen), millainen ohjeistus sen suorittamiseen annetaan? Jos ei, niin miksi ja olisiko sille tarvetta?
3. Miten olette valikoineet aineiston diplomia varten?
4. Asioiko kirjastossanne paljon maahanmuuttajalapsia tai nuoria? Löytyykö heille omankielistä luettavaa?
5. Teettekö yhteistyötä koulujen kanssa, joissa on Suomi toisena kielenä -oppilaita? Jos kyllä, asettaako se teille haasteita? Millaisia?
6. Millaisia keinoja hyödynnätte maahanmuuttajalapsien ja nuorten lukemiseen innostamisessa? Mikä toimii ja mikä ei?

Viivi Karttunen
k4kavi00@students.oamk.fi
puh. 050-5663384

Tomi Mykkänen
k4myto01@students.oamk.fi
puh. 040-5735954

Oulun kaupunki > Kirjasto > Kirjastoreitti > Kirjallisuusdiplomi > S2-oppilaiden diplomi

Kirjallisuusdiplomi

- Esikoulun Lukuhöperö
- Alakoulun diplomi
- **S2-oppilaiden diplomi**
- Yläkoulun diplomi
- Lukion diplomi

S2-oppilaiden kirjallisuusdiplomi

S2-oppilaiden kirjallisuusdiplomille on omat suoritusohjeet, diplomivihkot ja kirjalista. Tehtävävihko ja oppilaille jaettavat diplomit ovat samat kuin perusdiplomissa.

S2-kirjalistalle on valittu luettavaa eri vaikeusasteilta. Monikulttuurisuus on huomioitu aineiston valinnassa. Kirjalistan kirjat on merkitty värikoodein, jotta sopivan luettavan valitseminen olisi helpompaa. Aineistoa löytyy kirjaston kokoelmista myös e-kirjoina.

Luettavaa voi valita myös muilta Oulun kaupungin kirjallisuusdiplomin kirjalistoilta lukutaidon mukaan. Opettajan kanssa voi sopia luettavaksi myös minkä tahansa vapaavalintaisen kirjan.

S2-kirjallisuusdiplomin suorittamisessa opettajan täytyy soveltaa suoritustapoja oppilaiden taitojen mukaan. Diplomin suorittamiseen voi myös liittää erilaista aineistoa kirjallisuuslistojen ulkopuolelta opettajan harkinnan mukaan.

S2-kirjallisuusdiplomiin **luetaan tai kuunnellaan viisi (5) kirjaa lukuvuoden aikana**. Kirjat valitaan kirjalistan eri kirjaryhmistä, yksi kirja yhdestä ryhmästä. Kirjoista 1-2 kpl voi kuunnella myös äänikirjana tai opettajan ääneen lukemana.

Oppilas voi lukea yhden (1) kirjoista myös omalla äidinkielellään. Oulun kaupunginkirjaston kokoelmista löytyy luettavaa myös harvinaisemmilla kielillä. Kirjastolla on vaihtuvat kokoelman monikielisen kirjaston kautta. Kysy lisää pääkirjaston lasten ja nuorten osastolta tai lähikirjastostasi!

Erikielistä luettavaa löytyy myös verkosta:

[International children's digital library](#)

[World Stories](#)

Opettaja voi päättää suoritustavan haluamallaan tavalla oppilaiden lukutaito huomioiden. Mikäli teet oppilaiden kanssa diplomitehtäviä, ota käyttöön myös erillinen tehtävävihko. Jos oppilas lukee kirjan omalla äidinkielellään, miettikää yhdessä mikä on sopiva tapa käsitellä luettua tarinaa.

S2-diplomin alakoulun kirjalista (tulossa)

S2-diplomivihko 1.-2. lk (tulossa)

S2-diplomivihko 3.-4. lk (tulossa)

S2-diplomivihko 5.-6. lk (tulossa)

Alakoulun tehtävävihko

S2-diplomin yläkoulun kirjalista (tulossa)

S2-diplomivihko 7.-9. lk (tulossa)

Vihreä = Helpot, Sininen = Keskitasoiset, Oranssi = Haastavat

Kuvakirjat

- **Anholt, Catherine:** Ystävät ympäri maailman
- **Becue, Benjamin:** Aistimatka avaruuteen
- **Bessard, Sylvie:** metkat menopelit
- **Deneux, Xavier:** Rapsutusretki eläintilalle **tai** Silitettävät suloiset lemmikit
- **Happonen, Kaisa:** Mur, eli karhu
- **Stileman, Kali:** Oma suuri maailmani
- **Walsh, Melanie:** 10 askelta maapallomme auttamiseksi TAI Minulla on kaksi kotia
- **Watt, Fiona:** Äkkää ja tökkää
- **Davies, Benji:** Toivo ja talviyö

- **Brown, Peter:** Herra tiikeri villiintyy
- **Dyer, Sarah:** Hirmun hauska päivä töissä
- **Haughton, Chris:** Voi sinua, Sulo! **tai** Ihan hukassa
- **Hurme, Maija:** Lepakkopoika
- **John, Jory:** Pää tyynyyn
- **Kunnas, Mauri:** Herra Hakkaraisen aakkoset
- **Nieminen, Lotta:** Kävelen ympäri maailman
- **Vuori, Julia:** Sika ja tunteet (tai jokin kirja sarjasta)

- ◆ **Corderoy, Tracey:** Sopu sijaa antaa!
- ◆ **Jeffers, Oliver:** Ystävä avaruudessa **tai** lentävä pingviini tai löytäpingviini
- ◆ **Merino, Gemma:** Krokotiili, joka inhosi vettä
- ◆ **Lindebaum, Pija:** Kun Ollin äiti unohti
- ◆ **Salmi, Veera:** Rebekan rapupäivä (tai jokin kirja Päiväkoti Heippakamu – sarjasta)

Jokin muu kuvakirja

Helppolukuiset ja lasten kertomukset

- **Kallioniemi, Tuula:** Reuhurinne Aapinen
- **Llewellyn, Claire:** Missä lili on? (suuraakkoskirja) **tai** Miisun torkut (tavutettu) (tai jokin kirja käteen -sarjasta)
- **Powell, Jilian:** Laiska linnunpelätin (tai jokin Hyppivä sammakko -sarjasta)

- **Impey, Rose:** Piraatti-Pete ja röyhkeät sieppaajat (tai jokin kirja piraattipete -sarjasta)
- **West, Colin:** Hirvi ja Hiiri (tai jokin kirja Kirjakaveri -sarjasta)
- **Rodgers, Frank:** Herra Kroko rokkaa (tai jokin kirja lukukaveri -sarjasta)

- ◆ **Guillain, Adam & Charlotte:** Arthur-kuninkaan miekka (tai jokin kirja Hyppää kirjan kyytiin -sarjasta)
- ◆ **Hanauer, Michaela:** Jalkapallohuumaa (tai jokin kirja Kirjatiikeri-sarjasta)
- ◆ **Jarman, Julia:** Pöllön erehdys (tai jokin kirja tammimetsän kaverukset – sarjasta)
- ◆ **Rickards, Lynne:** Juhon oma sänky (tai jokin kirja Vihreä banaani -sarjasta)
- ◆ **Stark, Ulf:** Ihmepoika **tai** Ruutipoika

Jokin muu helppolukuinen tai lasten kertomus

Runokirjat

- **Genechten, Guido van:** Kerro kuka tai Kerro mikä
- **Ryran, Jon:** Iloiset numeroriimit

- **Kaskinen, Anna-Mari:** Lorulintu
- **Ilaskari, Heli & Heikki:** Hessu-sedän eläintarha

- ◆ **Ruokonen, Nina:** Pöö Pöö Pöllö
- ◆ **Heikkilä, Petra:** Makin Makiikka

Jokin muu runokirja

Tietokirjat

- **Amery, Heather:** Tuhat sanaa suomeksi (88.2038)
- **Nisonen, Riitta:** Eipäs juupas (30.8)

- **Hoffman, Mary:** Meidän ja muiden perheet (30.15) **tai** Meidän ja muiden tunteet (14.16) **tai** Meidän ja muiden vihreä kirja (50.1) **tai** Meidän ja muiden kehot (59.1)
- Tällaista on elämä (30.12) **tai** tällaisia ovat eläimet (58)
- **Winters, Pierre:** Minä päästä varpaisiin (59.1)

- ◆ **Eskola, Tiina:** Liikennekirja (69.62)
- ◆ **Dods, Emma:** Ihmeelliset eläimet (58.9)
- ◆ Luovaa puuhaa; oivaltavia askarteluideoita (65.5)
- ◆ **Pertamo, Karoliina:** Opin äännteet (80.2)
- ◆ **Rottböll, Grethe:** Minun liikennekirjani (69.6) **tai** Minun polkupyöräkirjani (69.62)

Jokin muu tietokirja

Äänikirja ja kirja –paketit

- **Majaluoma, Markus:** Isä, lähdetään saareen (kirja ja cd-äänikirja) (tai jokin sarjasta)
- **Nordqvist, Sven:** Viirun syntymäpäivät (kirja ja cd-äänikirja) **tai** jokin muu Viiru ja Pesonen-sarjan kirja ja cd-äänikirja

- **Nopola, Sinikka:** Gekko ja Puupponen (kirja ja cd-äänikirja)
- **Nopola, Sinikka:** Heinähattu ja Vilttitossu (kirja ja cd-äänikirja) **tai** jokin muu Heinähattu ja Vilttitossu –sarjan kirja ja cd-äänikirja

- ◆ **Knutsson, Gösta:** Pekka töpöhäntä koulussa (kirja ja cd-äänikirja)
- ◆ **Nuotio, Eppu:** Koko saaren Kingi (kirja ja cd-äänikirja)
- ◆ **Uspenski, Eduard:** Fedja-setä, kissa ja koira (kirja ja cd-äänikirja)

Jokin muu äänikirja ja kirja -paketti

Aikuisen ääneen lukemia kirjoja ja äänikirjoja

- **Gough, Julian:** Karhu ja kaniini : kaverin kamalat tavat
- **Hypen, Tuuli:** Veikka ja talvi **tai** Veikan metsäretki
- **Kaskinen, Anna-Mari:** Liian raskas reppi
- **Lupton, Hugh:** Tarinatie : tarinoita silmälle ja korvalle (cd-äänikirja tai kirja)

- **Karjalainen, Elina:** Uppo-Nalle (tai jokin muu osa sarjasta) (cd-äänikirja tai kirja)

- ◆ **Bond, Michael:** Olga da Polga
- ◆ **Kurenniemi, Marjatta:** Onnelin ja Annelin talo (tai jokin muu sarjasta) (cd-äänikirja tai kirja)
- ◆ **Topelius, Zacharias:** Topeliuksen satuja (cd-äänikirja) ja jokin vastaava Topeliuksen satu kirjana
- ◆ Vuosituhannen sadut

Jokin muu cd-äänikirja tai aikuisen ääneen lukema kirja

Vihreä = Helpot, Sininen = Keskitasoiset, Oranssi = Haastavat

Kuvakirjat

- **Agnello, Elena:** Minä olen Alex
- **Bright, Rachel:** Leijona ja hiiri
- **Härmälä, Anna:** Sinä et kuulu tänne, Beiron **tai** sinä päätät itse
- **Koivisto, Jari:** Miina ja manu pääkaupungissa
- **Willis, Jeanne:** Mammuttiirakka
- **Appelgren, Tove:** Vesta-Linnea ja hirviö-äiti

- **Airola, Sari:** Lentävät syntymäpäivät minareettimaassa
- **Calicete, Giuseppe:** Täydellinen tyttö
- **Daly, Niki:** Jamelan leninki
- **Goyeryd, Ingvar:** Sarika, tyttö Intiasta
- **Kallioniemi, Tuula:** Lumikki, Bambi, Leijonakuningas, Ruma ankanpoikanen **tai** Sudententujen suuri jäljityskisa (selkokirja)
- **Kontio, Tomi:** Koira nimeltään kissa
- **Kunnas, Mauri:** Rikun, Roopen ja Ringon seikkailut
- **Laajarinne, Jukka:** Elina vieraalla maalla
- **Maijala, Marika:** Sylvi Kepposen pitkä päivä
- **Virtanen, Leena:** Xing ja sukulaiset TAI Pikku Xing

- ◆ **Airola, Sari:** Mia Tiu ja sata sanaa
- ◆ **Goyeryd, Ingvar:** Sarika, tyttö Intiasta
- ◆ **Harainen, Pirkko:** Emma ja erilainen perhe
- ◆ **Ruuska, Kerttu:** Elsa ja Lauri matkustavat (tai jokin sarjasta)

Jokin muu kuvakirja

Runokirjat

- **Kunnas, Kirsi:** Hassut aakkoset
- **Niska, Heikki:** Yrren avaruusmuodot **tai** Taikakissan värit

- **Laukkanen Jukka:** Vänkylöitä
- **Lundström, Hanna:** Onnen kuplia: runoja aloittelijoille
- **Nuotio, Eppu:** Ripinä ja Rapina (mukana cd-levy)
- **Perkiö, Pia:** Kiitos! Sanoi leijona

- ◆ **Itkonen, Jukka:** Aakkoslammas loksuhammas **tai** Hirvi irvistää **tai** krokotiili hikoaa ja muita eläinrunoja
- ◆ **Kaskinen, Anna-Mari:** Luumunkukka ja Lohikäärme
- ◆ **Korolainen, Tuula:** Aaveaakkoset, eli, Haamuhetki kullan kallis

Jokin muu lasten runokirja

Helppolukuiset ja lastenkertomukset

- **Delva, Marie-Helene:** Uusi ystävä (tai jokin keltainen kirja tähtilukija -sarjasta)
- **Huovi, Hannele:** Suurkontio Tahmapää (tai jokin kirja Keltanokka -sarjasta)
- **Ian Smith:** Ritari Nestorin tarinat (tai jokin kirja Sininen banaani –sarjasta)
- **Marttinen, Tittamari:** Kassu vauhdissa
- **McKain, Kelly:** Mirella ja merirosvot (tai jokin kirja Vikkelä virtahepo -sarjasta)
- **Doyle, Malachy:** Jalkapalloaaveet (tai jokin Punainen banaani -sarjasta)

- **Amelin Michel:** Kiinan pikku keisari (tai jokin sininen kirja Tähtilukija -sarjasta)
- **Eskola, Tiina:** Ratkaise kähvellettyjen nappisten salaisuus (tai jokin kirja summanmutikka-sarjasta)
- **Levola, Kari:** Leevi ja Leonora (Vihreä varis) **tai** **Levola, Jaana:** Leevi ja Leonora (selkokirja)
- **Lipasti, Roope:** Lätkä-Lauri ja ihmeräpylä (tai jokin kirja Lukupalat -sarjasta)
- **Nopola, Sinikka:** Simo ja Sonia, eli, Kadonnut kerala **tai** Simo, Sonia ja ujo mummo
- **Olczak, Martin:** Megajätkä : suuri salaisuus **tai** Megajätkä ja kaksoisolennon arvoitus
- **Sainio, Ari:** Pallosankari Unski (selkokirja)
- **Ukkala, Aino:** Pikku Heidi (selkokirja)
- **Vaijärvi, Kari:** Svarttis, hirveä merirosvo (selkokirja)
- **Widmark, Martin:** Hotellin arvoitus (tai jokin kirja Lasse-Maijan etsivätoimisto -sarjasta)

- ◆ **Heede, Sylvia Vanden:** Kettu ja jänis
- ◆ **Layton, Neil:** Mammuttikoulu (tai jokin kirja sarjasta)

Jokin muu helppolukuinen tai lastenkertomus

Sarjakuvat

- **Bravo, Emile:** Kultakutri ja seitsemän kääpiökarhua **tai** Seitsemän nälkäistä kääpiökarhua
- **Wieslander, Jukka:** Mimmi Lehmä ja Varis retkeilevät

- **Hakkola, Kalle:** Sanni ja Joonas: talviyö
- **Pearson, Luke:** Hilda ja kivipeikko

- ◆ **Barks, Karl:** Jokin Aku Ankan taskukirja

Jokin muu sarjakuva

Tietokirjat

- **Costain, Meredith:** Elämäni luonnossa : Pingviini **tai** Gepardi (58.9)
- **Daynes, Katie:** Kysy ja kurkista : ihminen (59.1) **tai** Tenavien tietopankki (03)
- **Frith, Alex:** Lasten luukkukartasto : Kurkista maailmaan! (40.12) **tai** Roskat pois! : kurkista ja kierrätä (66.94))
- **Ledu, Stephanie:** Suuri perhekirja (30.12)

- **Ardagh, Philip:** Avaruus (52) **tai** Dinosaurukset (55.4) **tai** Ihminen (59.1) **tai** Ötökät (58.2)
- **Frith, Alex:** Iso kirja isoista dinosauruksista ja vähän pienemmistäkin (55.4)
- **Golluch, Norbert:** Meidän perhe ruokakaupassa (69.3)
- Kurkista ihmiseen : näe ja lue, kuinka kehosi toimii! (59.1)
- **Lappalainen, Elina:** Nakki lautasella: mistä ruoka tulee? (67.4)
- **Martin, Ruth:** Liikkeellä (62.5) **tai** Avaruuden ihmeet (52.2) **tai** Ihmeellinen kehoni (59.1) **tai** Eläinten mitalla (85.22)
- Vaismaa, Marketta: Vesikirja (55.6)

- ◆ **Bagge, Tapani:** Hämeenlinnan Janne (85.22 kuvakirja)
- ◆ **Havukainen, Aino:** Tatu ja Patu, syömään (84.2) tai Tatu ja Patu pihalla (79.8)
- ◆ Kysymysten kirja...eläimet (58.9) (tai jokin muu sarjasta)

Jokin muu tietokirja

Äänikirja ja kirja paketit

- **Heikkilä, Mervi:** Ponikesä (selkokirja) (kirja ja cd-äänikirja)
- **Kunnas, Mauri:** Robin Hood (kirja ja cd-äänikirja) **tai** Tassulan tarinat (cd-äänikirja) (jokin kirjoista Ujo Elvis **tasi** Seitsemän tättiä ja aarre **tai** Hurja-Harri ja pullon henki)
- **Lindgren, Astrid:** Melukylän lapset (kirja ja cd-äänikirja)
- **Parvela, Timo:** Ella Lapissa (tai jokin sarjasta) (+cd-äänikirja)

- **Egner, Thorbjorn:** Kasper, Jesper ja Joonatan (kirja ja cd-äänikirja)
- **Nopola, Sinikka:** Hetki lyö, Risto Räppääjä (tai jokin muu Risto Räppääjä -kirja)(+cd-äänikirja)
- **Noronen, Paula:** Supermarsu lentää Intiaan (tai jokin sarjasta) (kirja ja cd-äänikirja)

- ◆ **Dahl, Roald:** Iso kiltti jätti (kirja ja cd-äänikirja)
- ◆ **Parvela, Timo:** Paten aikakirjat (kirja ja cd-äänikirja) tai jokin muu Pate-sarjan kirja ja cd-äänikirja

Jokin muu äänikirja ja kirja –paketti

Aikuisen ääneen lukemia kirjoja

- **Kivirähk, Andrus:** Koiranne alkaa kohta kukkia

- **Hulkko, Johanna:** Geoetsivät ja rahakätkön arvoitus (tai jokin muu sarjasta) (cd-äänikirja tai kirja)
- **Lehtiö, Jaana:** Taika Valo ja Pelukylän pokaali
- **Marttinen, Tittamari:** 12 päivää maailmalla
- **Vuorinen, Katri:** Tiina Eskola: Meidän perhe (tietokirja)
- **Voipio, Myry:** Ylipainoinen yksisarvinen ja muita kertomuksia

- ◆ **Kolu, Siri:** Me rosvolat (tai jokin sarjasta) (cd-äänikirja tai kirja)
- ◆ **Krekelä, Katja:** Hurjalinna
- ◆ **Tolonen, Tuutikki:** Mörkövahti (kirja tai cd-äänikirja)

Jokin muu cd-äänikirja tai aikuisen ääneen lukema kirja

Vihreä = Helpot, Sininen = Keskitasoiset, Oranssi = Haastavat

Kuvakirjat

- **Helakisa, Kaarina:** Rubiinisydän
- **Jalonen, Riitta:** Tyttö ja naakkapuu
- **Kallio, Katja:** Bibi muuttaa Suomeen
- **Soiluva, Maire:** Viivi tykkää koulusta
- **Wolf, Karina:** Unettomat
- **Casta, Stefan:** Mustikkajengi ja vampyyri ullakolla

- **Appelgren, Tove:** Vesta-Linnea ja samettikuono (tai jokin kirja sarjasta)
- **Ekstedt, Katarina:** Eetu pelaa jääkiekkoa
- **Kallioniemi, Tuula:** Nalle Puh ja hunajapuu (selkokirja myös äänikirjana)
- **Knutsson, Gösta:** Pekka Töpöhäntä ja kummitus (tai jokin Pekka Töpöhäntä-kuvakirja tai jokin tarina Eläköön Pekka Töpöhäntä-kokoelmasta)

- ◆ **Havukainen, Aino:** Tatun ja Patun Suomi (tai jokin muu tatu ja patu)
- ◆ **Kunnas, Mauri:** Seitsemän koiraveljestä (myös äänitteenä) (tai joku muu koiramäki)

Jokin muu kuvakirja

Sadut ja klassikot

- **Grimm, Jacob:** Ruusunen
- **Sainio, Ari:** Kul-ta- kut-ri ja kol-me kar-hu- a / Pu-na- hilk-ka / Prin-ses-sa Ruu-su- nen (Selkokirja)

- **Simola, Marja:** Miten joutsen sai mustat jalat (selkosatu)
- **Topelius, Zacharias:** Vattumato

- ◆ **Bergman, Ritva:** Lintu Ruupertti ja Memo Menninkäinen (selkokirja)
- ◆ **Rajala, Pertti:** Kolme muskettisoturia (selkokirja)
- ◆ **Ukkala, Aino:** Suomalaisia eläinsatuja (selkokirja)

Jokin muu satu tai klassikko

Helppolukuiset

- **Larry, H.I.:** Myrkkysaari (tai jokin muu Zac Power –sarjasta)
- **Widmark, Martin:** Hirviöakatemia (tai jokin kirja Kauhuagentti Nelli Rapp-sarjasta)

- **Wilkes, Angela:** Aarresaari (helppolukuiset)

- ◆ **Kohonen, Laila:** Kumisevan kiven arvoitus (Vihreä varis)
- ◆ **Mäki, Maiju:** Pulmista pahin (selkokirja)
- ◆ **Salmson, Jo:** Tam kerjäläispoika (tai jokikirja Lohikäärmeratsastaja –sarjasta)

Jokin muu helppolukuinen kirja

Lasten ja nuortenkirjat

- **Lepistö, Laura:** Kesäyön salaisuus (selkokirja)
- **Marttinen, Tittamari:** Välituntirakkautta (selkokirja)
- **Sainio, Ari:** Ratsutyttö ja rakkaus (selkokirja)

- **Heine, Pauliina:** Muumipeikko ja taikurin hattu **tai** Muumipeikko ja näkymätön lapsi (selkokirja)
- **Ljunggren, Markus:** Turnauspäivä **tai** Kaikki pelaa
- **Määttä, Kaija:** Jori ja jännittävät tähtikuviot (selkokirja)
- **Pichon, Liz:** Tom Gatesin mahtava maailma

- ◆ **DiTerlizzi, Tony:** Spiderwickin Kronikat (tai jokin kirja sarjasta)
- ◆ **Kanto, Anneli:** Tulikärpäset (tai jokin kirja sarjasta)
- ◆ **Rajala, Pertti:** Kalevala (selkokirja) **tai** Robinson Crusoe (selkokirja) **tai** Viidakkopoika (selkokirja)
- ◆ **Stine, R. L.:** Luikeroleiri (tai jokin muu Goosebumps -sarjasta)

Jokin muu lasten ja nuortenkirja

Runot

- **Latvala, Laura:** Pikku Marjan eläinkirja
- **Laukkanen, Jukka:** Vänkylöitä
- **Perkiö, Pia:** Huuhkajan hotelli (cd-äänikirja mukana)

- **Nuotio, Eppu:** Näin pienissä kengissä

- ◆ **Huovi, Hannele:** Karvakorvan runopurkki
- ◆ **Korolainen, Tuula:** Kuono kohti tähteä (kirja tai cd-äänikirja)
- ◆ **Parkkinen, Jukka:** Sananjalkoja metsäpolulla
- ◆ **Ruohonen, Laura:** Allakka Pullakka tai yökyöpelit tai tippukivitapaus

Jokin muu runokirja

Sarjakuvat

- Lumilohikäärme (tai jokin muu Muumi-sarjakuva)
- Karvinen (joku sarjakuva)

- **Hergé:** Ei armoa
- **Morishige, Takuma:** Pulpettinaapurit 1. (tai jokin sarjasta)
- **Schulz, Charles M.:** Resson kiekkokoulu (tai jokin muu Tenavat-sarjakuva)
- **Sfar, Joann:** Pikku Prinssi
- **Telgemeier, Raina:** Siskot

- ◆ **Bravo, Émile:** Piko: nuoren sankarin päiväkirja (tai jokin Piko ja Fantasio -sarjakuva)
- ◆ **Juba: Minerva** - Kukkia tohtori Kääkälle
- ◆ **Medetai:** Hamsteripäiväkirjat (jokin osa manga-sarjasta)

Jokin muu sarjakuva

Tietokirjat

- Jalkapallo taitolaji (79.31)
- **Niemelä, Reetta:** Nähdään majalla, pörriäisagentit (56.8) (tai jokin muu Nähdään majalla–sarjan kirja)

- **Farndon, John:** Sehän toimii! (60)
- **Friman, Terhi:** Riikinkukkotyttö (48.27)
- **Kirkkopelto, Katri:** Soiva metsä : Jean Sibeliuksen matkassa (85.22 kuvakirjat)

- ◆ **Murphy, Glenn:** Keksinnöt (60.409) (tai jokin muu katse tietoon –sarjasta)
- ◆ **Nikkinen, Irja:** Mennään metsään : Olli omenatoukan luontoretket (56.9)
- ◆ **Tuomikoski, Pekka:** Maailmanhistoria 45 minuutissa (91)

Jokin muu tietokirja

Ääneenlukuhetkiin ja kuunneltavaksi

- **Dahl, Roald:** Jali ja suklaatehdas (kirja ja cd-äänikirja)
- **Lindgren, Astrid:** Veljeni Leijonamieli tai Ronja Ryövärintytär (kirja tai cd-äänikirja)
- **Saint-Exupery, Antoine de:** Pikku Prinssi (kirja ja cd-äänikirja)
- **Helakisa, Kaarina:** Sinitukkainen tyttö ja muita satuja

- **Jansson, Tove:** Vaarallinen juhannus (tai jokin muu Muumi-romaani) (kirja ja cd-äänikirja)
- **Parvela, Timo:** Kepler62. Kirja yksi, Kutsu (kirja ja cd-äänikirja)
- **Somersalo, Aili:** Mestaritontun seikkailut (cd-äänikirja tai kirja)
- **Toivola, Ritva:** Kummitusjuna (kirja ja cd-äänikirja)

- ◆ **Finnemore, John:** Robin Hood (kirja ja cd-äänikirja)
- ◆ **Kallioniemi, Tuula:** Rottaklaani
- ◆ **Kolu, Siri:** Tervemenoa, Taika Taksinen! (kirja tai cd-äänikirja)
- ◆ **Lewic, C. S.:** Velho ja leijona (tai jokin Narnia-sarjasta) (kirja ja cd-äänikirja)
- ◆ **Lipasti, Roope:** Viikinkisolmu
- ◆ **Palacio, R. J.:** Ihme
- ◆ **Parland, Milena:** Kun kuu nauroi : ja muita maassamme kerrottuja satuja
- ◆ **Rowling, J.K.:** Harry Potter ja viisasten kivi (tai jokin muu Harry Potter) (kirja tai cd-äänikirja)

Jokin muu ääneen luettu tai äänikirja ja kirja -paketti

Vihreä = Helppot, Sininen = Keskitasoiset, Oranssi = Haastavat

Helppolukuiset ja selkokirja

- **Kaivosoja-Jukkola:** Leena: Helsingin alla (selkokirja)
- **Sainio, Ari:** Säpinät. 1, Ma-nu ja San-sa (tai jokin muu sarjasta) (selkokirja)
- **Werkmäster, Johan:** Valokuvaajan kuolema (selkokirja)

- **Leisko, Satu:** Unohtunut maa (selkokirja)
- **Lönn, Pasi:** Lavastettu: nuortendekkari selkokielellä (selkokirja)
- **Tiainen, Marja-Leena:** Kyttäyskeikka (selkokirja)
- **Tiainen, Marja-Leena:** Poika joka katosi (selkokirja)
- **Tiainen, Marja-Leena:** Tatu, Iiris ja Pääkallomies (selkokirja)

- ◆ **Wilkes, Angela:** Aarresaari

Jokin muu helppolukuinen tai selkokirja

Runot ja novellit

- **Korolainen, Tuula:** Aaveaakkoset
- **Korolainen, Tuula:** Taivas punastuu : runoja luonnosta ja nuoresta rakkaudesta (selkokirja)
- Sydän heittää kärrynpyörää (10.8)
- **Takala, Tuija:** Kierrän vuoden: selkorunoja (selkokirja)

- **Kuronen, Kirsti:** Paha puuska
- Panttivanki ja muita kertomuksia (selkokirja)

- ◆ **Levola, Kari:** Suorin mutka ikinä

Jokin muu runokirja tai novelli

Nuorten kirjat

- **Kallioniemi, Tuula:** Risteys
- **Kallioniemi, Tuula:** Villi viikko
- **Kinney, Jeff:** Neropatin päiväkirja : Greg Heffleyn julkaisu (tai jokin muu sarjasta)
- **Kökkö, Hanna:** Kätkö (tai jokin muu sarjasta)
- **Levola, Kari:** Kaksi palkkia latausta **tai** Halpaa asvalttia
- **Martin, George R. R.:** Jäälohikäärme
- **Walliams, David:** Poika ja mekko

- **Johansson i Backe, Kerstin:** Näkymätön Elina
- **Kitti, Marko:** Oliivityttö
- **Kolu, Siri:** Kesän jälkeen kaikki on toisin
- **Mattila-Laine, Satu:** Parantola
- **Tiitinen, Esko-Pekka:** Neljän tuulen paita
- **Veirto, Kalle:** The next one

- ◆ **Abdel-Fattah, Randa:** Näyttääkö pääni tässä isolta?
- ◆ **Autio, Maria:** Varjopuutarha
- ◆ **Hai, Magdalena:** Haiseva käsi ja muita kauheita tarinoita Uhriniituntakaisesta
- ◆ **Huotarinen, Vilja-Tuulia:** Kimmel
- ◆ **Lehtinen, Tuija:** Pesää!
- ◆ **Sumanen, Nadja:** Rambo
- ◆ **Wickström, Mika:** Meidän jengin Zlatan

Jokin muu nuorten kirja

Sarjakuvat

- Simpsonit (jokin sarjakuva)
- Suomalaisten painajaisia : vähäsanaista vertaistukea

- **Norontaus, Pau:** Jotain rajaa!
- **Raassina, Marko:** Kalevala **tai** Kullervo
- **Telgemeier, Raina:** Hymy

- ◆ **Kukkonen, Janne:** Voro
- ◆ **Närhi, Kati:** Saniaislehdon salaisuudet
- ◆ **Russell, P. Craig:** Coraline
- ◆ **Vehniäinen, Jarkko:** Kamala luonto (tai joku sarjasta)

Jokin muu sarjakuva

Tietokirjat

- **Kalliola, Iiris:** Ihminen napakasti (59.12) (selkokirja)
- **Kankare, Roope:** KaMuNi : 354 elämänviisautta (17.13)

- **Hotakainen, Markus:** Avaruus: tähtitaivaan ihmeitä selkokielellä (52.2) (selkokirja)
- **Kaaro, Jani:** Evoluutio (56.41)
- **Samela, Seija:** Mennään metsään : tunnelmakuvia suomalaisesta metsästä (67.5) (selkokirja)
- **Samela, Seija:** Valon ja värien maailma : fysiikkaa selkokielellä (53.6) (selkokirja)

- ◆ **Pääksyaari, Jenni:** Poika sinä olet... (17.3) **tai** Tyttö sinä olet... (17.3) (kirja tai äänikirja)

Tai jokin muu tietokirja

Äänikirja- ja kirjapaketit

- Tiainen, Marja-Leena: Alex ja pelon aika (kirja ja cd-äänikirja)

- Kipling, Rudyard: Rudyardin Kiplingin Viidakkokirjat (kirja ja cd-äänikirja)
- Stevenson, Robert Louis: Aarresaari (kirja ja cd-äänikirja)
- Tolkien, J.R.R.: Hobitti (kirja ja cd-äänikirja)

- ◆ Doyle, Arthur Conan: Baskervillen koira (kirja ja cd-äänikirja)
- ◆ Silmukka, Salla: Punainen kuin veri (kirja ja cd-äänikirja)

Jokin muu äänikirja ja kirja –paketti